

A NOSA TERRA

PERIODICO GALEGO SEMANAL

Nº 70/DO 13 AO 19 DE XULIO DE 1979 / 30 PESETAS

MIRELLA, A SUA MULLER, FALA PARA A NOSA TERRA PILOTO, O ULTIMO GUERRILLEIRO

EJERCITO GUERRILLERO DE GALICIA 3ª AGRUPACION	NOMBRE <i>Jose</i>	 Firma del Jefe. <i>Porta Direccion</i> <i>Benito</i> Firma del interesado <i>Jose Mastro</i> <i>Veiga</i>
	APELLIDOS <i>Castro</i>	
	EDAD <i>33 años</i>	
	FECHA DE INGRESO <i>12-2-45</i>	
	CLASE <i>Jefe de Grupo</i>	
DESTACAMENTO	OBSERVACIONES	

POSTAL DESLUCIDA

Certo coruñés, polo que parece arelante de "velas grandes", descolgase cunha "Carta entreabierta al alcalde de La Coruña" na "Hoja del Lunes" coruñesa do pasado 9 de xulio. O tal José Luis Bugallal recorda outros tempos nos que había barrendeiros que mantiñan a cidade limpa de basoira, e gardas que a conservaban libre de... mendicións. "Es del dominio público", remacha "que esta mendición o procede de más allá del Miño o es de componente gitano. ¿Por qué no reexpedir a unos y a otros a sus respectivos destinos?".

O señor Bugallal láíase do tempo no que A Coruña era

"prima inter pares", no que todo o que non fora "blanco y cristalino" tiña de ser agachar, por ferir a imaxe desta cidade "favorecida dos deuses". Cousas da aristocracia perdida. Pero, sr. Bugallal, é bastante o colmo o querer renegar da propia miseria; que, con perdón, aunque tea, tamén é nosa, é problema noso.

SACARLLE "MIGA" A TODO

Xa xurdiu o típico concurso a propósito do "Skylab". O seu lema vén sendo: "Tráigame un trozo del Skylab y gana un viaje a USA". O patrocinador, "Hoja del Lunes" de Bilbo; e os lugares a visitar, nada menos que unha praia de moda e dous centros de instalacións e lanzamento da NASA.

Se hastra esto ían facer rentable os yankees. O aparello ameazando vidas, e eles, hala, liándose a ensinar instalacións.

XENTE IMPRESCINDIBLE

"Restringir el acceso a Medicina era imprescindible" declaraba o Rector de Santiago, José María Suárez Núñez a "El Ideal Gallego" o pasado martes 10. "... Es el mismo tipo de limitación de plazas que tienen

en toda Europa del Este, en Europa Occidental e incluso en los países con un más alto nivel de enseñanza, dentro de la rama de la Medicina, en América..."

... Que, por certo, parte de países de América mandan xente a estudar Medicina a Santiago. Vaia, do que non fala Mr. Suárez é das deficiencias do sector en Galicia, que por moitos que empezaron Medicina, nunca se deron coberto. E eso si que é imprescindible.

"SKYLAB" E ESTRATERRESTRES

O tema simpático do "Skylab" no noso país choutou ese outro día, cando o tenente de

alcalde do PSOE en Pontevedra preguntou se o axuntamento tiña algún sistema de defensa previsto se o aparato caía na cidade. E o máis simpático aínda foi que todo o mundo quedou coa boca aberta, e acordaron mandar ao alcalde "preguntarlle ao Gobernador".

Uns a mandar alternativas de poder seguido, e os outros a "achicar pelotas na área", é que están feitos dous líos. Coma nenos, dígollo eu.

A DEMAGOXIA TEN "ESO"

Co título de "Los sandinistas", unha crónica de Pedro Villalar en "La Voz de Galicia" do pasado 6, espón este "democrático" aserto: "El Frente sandinista nicaraguense ha declarado que es partidario de que, una vez sea derrocado el régimen de Somoza, las elecciones democráticas de las que se deduzcan las preferencias de la población se hagan "cuando se haya logrado la alfabetización del pueblo".

"Peligrosa parece la tesis "sigue" de los presuntos paladines de la liberación. Porque si tras todo dictador, como Somoza, existe... el argumento de que no está maduro para autogobernarse, a lo que se ve algo muy parecido piensan quienes encabezan la rebelión, por otra parte completamente legítima".

"Las dictaduras tiene eso" -remata- "desplazan la ploma-

da del péndulo hasta casi la horizontal y, al caer, es muy difícil que no llegue hasta el extremo contrario. Por esto los dictadores son odiosos: no sólo enajenan el presente, sino que hipotecan también el futuro".

Hai algo polo que os demagogos son odiosos: porque, ao non poder sosteren o engano presente, preparan arreo o engano futuro. "ecce homo".

Un paso adelante

A NOSA TERRA conta hoxe con máis de 4.000 suscriptores pero necesitamos conseguir entre todos 1.000 novas suscripcións.

Colabore coa prensa galega, faga un suscriptor para A NOSA TERRA!

Estado: Suscripción semestral, 800 Ptas. Suscripción anual, 1.500 Ptas.— EUROPA: Anual, 900 Ptas. Semestral, 1.000 Ptas.— AMERICA: Arxentina, Uruguay, México, etc. Anual, 600 Ptas. Semestral, 1.325 Ptas.— U.S.A., Puerto Rico: Anual 2.350 Ptas. Semestral, 200 Ptas.

Nome _____
 Profesión _____
 Enderezo _____
 Poboación _____
 Provincia _____
 Desexo suscribirme ao periódico galego semanal A NOSA TERRA
 por un ano por seis meses
 Envío o importe (cheque xiro postal transferencia
 _____ a _____ de 197 _____

Novo nº. da conta no Banco Pastor de Santiago: 106.735

Agasalle a un amigo cunha **COLECCION ENCUADERNADA** de A NOSA TERRA dende o número 0 ao 26. O precio é samente de 1.200 pesetas, incluídos gastos de remesa.

"A NOSA TERRA", EN BARCELONA

JULIA: Trevesera - Tuset.
 SARGADELOS: Provença 274 - acarón da Rambla de Catalunya.
 MONJO: Ronda Sant Antoni - Universitat.
 MARTOS: Rambles - Frente Carmen.
 PALOU: Rambles - Frente Hospital.
 DUEÑAS: Hospital 96.
 U.D.E.: Rambles - Frente "Centro Gallego".
 MIGUELAÑEZ: Avda. Porta de l'Angel - Frente "Jorba Preciados".
 LATRE: Plaça "Palacio".
 HERRERA: Passeig de Colón - Frente Correos.
 GALIANA: Passeig Nacional - Frente Carrer Maquinista.
 "HOJA DEL LUNES": Plaça Catalunya - Frente Baltá.
 "EL NOTICIERO": Plaça Catalunya - Frente Rivadeneyra.
 TALLERS: Rambles - Frente Tallers.
 "NUEVO": Rambles - Frente Liceu.
 "UNION": Rambles - Frente "Unión".
 PRINCIPAL: Rambles - Frente Plaça del Teatre.
 TELE-EXPRESS: Passeig de Gràcia - Mallorca.
 "EL CORREO CATALAN": Passeig de Gràcia - Mallorca.
 CANALETES: Rambles - Plaça Catalunya.

As comunicacións na península do Morrazo son tema de preocupación arreo pra os habitantes da zona. Por riba de ter unha xeografía que os aílla e de ter unhas carreteras que non responden mínimamente ás súas necesidades, os barcos que atravesan a ría ameazan de vez en cando con subas de precio su con suspender os servizos. A cuestión vén de villo, pro estes

días estase vivindo a última problemática no transporte da ría, problemática que se veu agudizada co aumento dos combustibles. Ir das

vilas do Morrazo deica Vigo costaba en billete ordinario trinta pesetas e os empresarios pretendían subir o billete a cuarenta e cinco. Hai tamén o billete obreiro, que tén o mesmo

precio, val pra ida e volta, pro que se despacha somentes deica as oito da mañá. A suba supoñería tamén quince pesetas máis. A medida de forza que plantexaron foi que se a Comandancia de Marina ou a Dirección Xeral de Transportes non lle autorizaban esta suba, retirarían os barcos desde as seis ás oito e cuarto da mañá.

O MORRAZO PECHANLLE AS SAIDAS

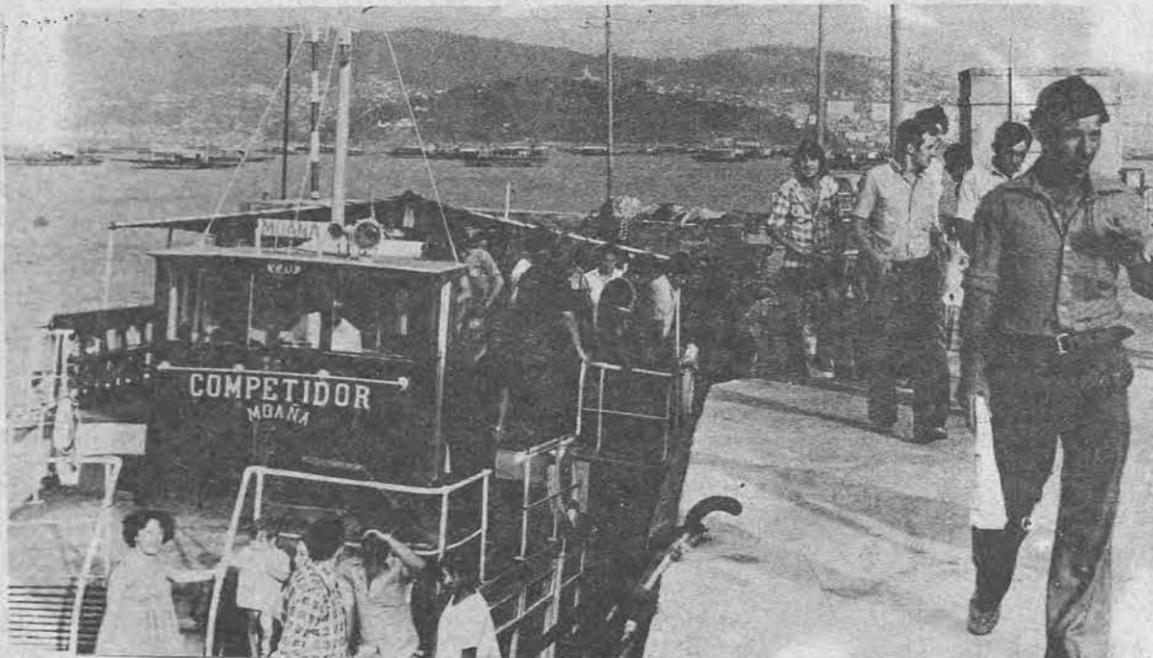
CONTACTOS PRA GARANTIZAR O SERVIZO

Todo funcionaba a nivel de rumor hastra que os empresarios colocaron carteles nos barcos e no muelle. E entón cando comencian as xestións pra buscar unha solución. Son especialmente a AN-PG os alcaldes do BN-PG quen se moven e entran en contacto co gobernador e coa Comandancia de Marina. O concellal de transportes de BN-PG de Cangas consegue unha entrevista co Comandante de Mariña e cos empresarios. O primeiro manifestou non ter nas súas mans poder garantir o funcionamento do transporte da ría. Os empresarios (de Comercial Marítima, Cruceros Ría de Vigo e Vapores de Pasaje,) mantúveronse na postura de subir os prezos ou parar os barcos; non lles importa a legalidade ou ilegalidade desta suspensión, asegúnanos manifestaron, pois o que non parecían estar dispostos é a presentar un expediente de crisis no Ministerio de Traballo, non querían andar con trámites.

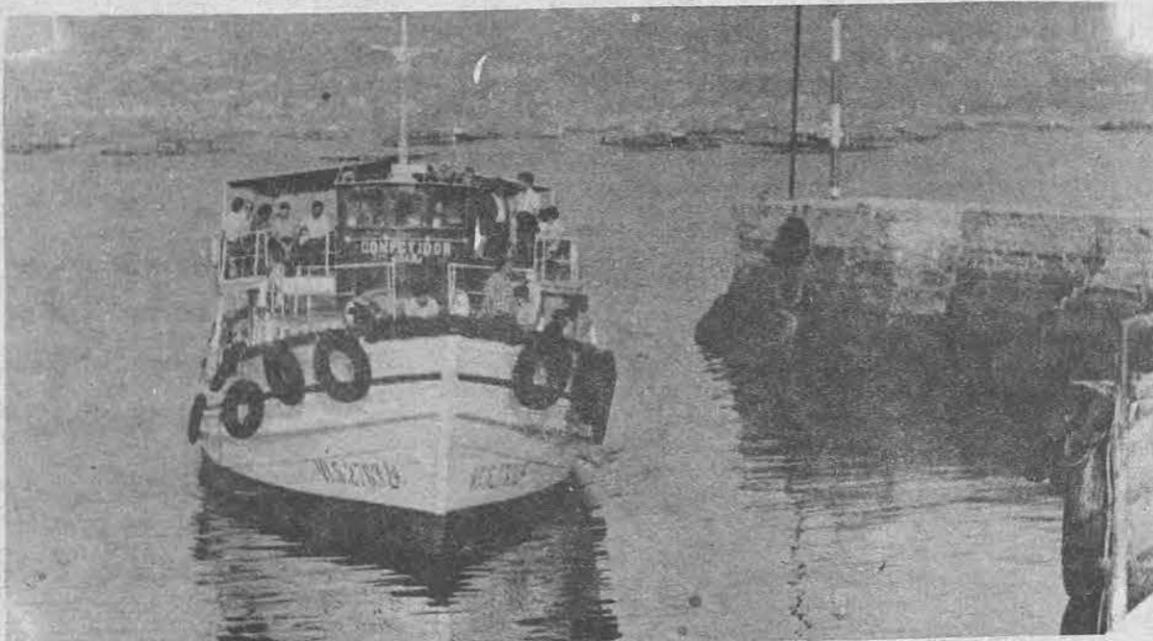
Pola banda popular trátase de que quede garantizado polo menos o servizo pois entre Cangas e Moaña hai un movemento dunhas tres mil persoas con Vigo, no horario de seis a oito, na súa maioría obreiros. Tras unha serie de contactos os empresarios reconsideran a cuestión e deciden non suspender o servizo, hastra ver cal é o dictamen da Dirección Xeral de Transportes e da Comandancia de Marina en canto o aumento dos prezos.

COA SUBA DA GASOLINA MEUDIZASE O CONFLICTO

E neste momento cando o conflito toma un novo xiro e prodúcese o aumento do petróleo. Inmediatamente empezáronse a suceder irregularidades. Paron algunhas lanchas e o servizo faise deficiente. En Cangas, de tres barcos sóid

O transporte da Ría é algo que non pode faltar en ningún momento.

Os barcos van e veñen cada media hora, a ameaza do seu amarre aínda se mantén de momento.

funciona un, e en Moaña de dous tamén cobría o servizo un soio. Quedaba ademais, a ameaza de que en canto se lles acabara o

combustible pararían por completo. A frecuencia dos barcos, que era de cada media hora, pasou a ser de cada hora. Tras

dunha entrevista dos alcaldes de Moaña, Bueu e Cangas co Gobernador quedou normalizado o servizo en canto a número

de barcos, se ben funcionaban con algunhas deficiencias coma por exemplo ir a velocidades lentas. Pro o servizo de momento quedaba garantizado. De todas maneiras o conflito sigue aberto anque estén cun compás de espera. Os empresarios deron un prazo deica o pasado sábado que logo aplazaron uns días máis en espera da resposta do Goberno Civil, Comandancia de Marina ou Transportes. Plantexan que non poden normalizar a súa situación mentras non se lles permita o aumento. Sabese que en Marina autorízanlles un aumento de seis pesetas, pro que incluso sin contar co aumento da gasolina, considéranos insuficiente.

A problemática destas pequenas empresas pesie ás súas deficiencias compréndese e vese preciso aceptar unha subida do billete. Están moi atosegados, subenlle a gasolina, subenlle o atraque, os impostos aumentanlles máis dunha peseta por persona, en teñen case total carencia de créditos. Non escapan da crise. Pro o que non se entende é a resposta que lle dan. Esta é completamente antipopular. En vez de esixirle a o Goberno, que é quen os pon no trance desa situación, adoptan unha serie de medidas que van contra dos traballadores. Ademais as empresas nunca puñeron un mínimo interese por mellorar as embarcacións "que están o mesmo que hai vinte anos" e os usuarios non están dispostos a pagar os aumentos sen notar ningunha millora...

CARA UNHA MANCOMUNIDADE DE MUNICIPIOS

Son importantes as deficiencias no transporte da ría, non sempre se cumpren os horarios, no inverno as embarcacións van cheas de máis, e cando hai temporal, son de tanta fragilidade que fágilmente poden dar a volta. Todos estes aspectos non se poden illar, hai que velos no conxunto da problemática das

(PÁSA A PAX. SIGUENTE)

PABLO VIZ

PABLO VIZ

Edita: Promocións Culturais Galegas, S.A.

Comisión de Fundadores:

Acosta Beiras, Xoaquín.
Fontenla Rodríguez, Xosé Luis.
López Gómez, Felipe Senén.
Móralas Quintana, Xosé Enrique.
Varela García, César.

Directora: Margarita Ledo Andión

A NOSA TERRA

PERIODICO GALEGO SEMANAL

Redactores

e Colaboradores: Xosé Ramón Pousa,
Antón L. Galocha, Lois Celeiro,
Marita Otero, Pablo Viz,
Paco Arrizado, Fernando France,
Ignacio Briset, Suso Piñeiro,
Guillermo Pérez, F. Cusi,
Emilio Veiga (Países Catalpans),
P. Ipafraguirre, Maialde (Euskadi),

María Alonso (España),
Carlos Durán (Londres),
A. P. Dasilva (Porto),
Juanjo Navarro, Llatzer Moix,
Patiño, Vázquez Pintor.

Diseño e Confección:
Pepe Barro

Fotografía: Brais,
Xurxo Fernández, Fernando Bellas

Dibuxos: Xaquín Marín,
Xulio Maside, Alfonso Sucasas,
Xurxo Fernández

Redacción e Administración:

Troia 10-primeiro Santiago
Teléfonos:
Redacción: 582681
Administración (de 10 a 14):
582613

Imprenta: "La Región, S.A." Offset
C. Quiroga, 11-15. Ourense
Dep. Legal: C-963-1977

Distribución: A Coruña, Librería COLON. Real 24, telf. 222206. Santiago e Lugo, PRENSA NACIONAL, Telf. 583456. Pontevedra, Librería CAO, Telf. 855374. Vigo, Distribuidora VI-GUESA, Telf. 414570. Ferrol, Distribuidora VELO, Telf. 357707. Ourense, Vda. de Lisardo, Telf. 230218. Bilbao, Distribuidora Vasca, Telf. 4231933. Barcelona, F. Ráfales Arta, Telf. 2433658.

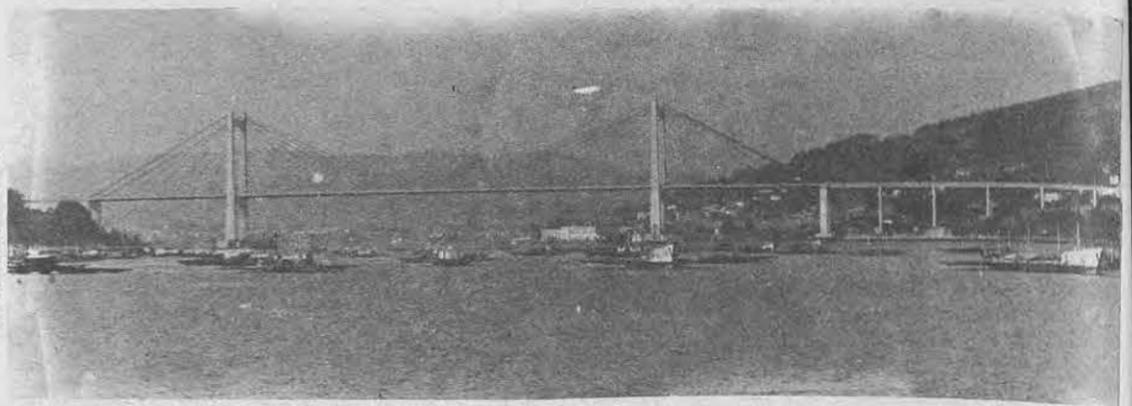
(VEN DA PAX. ANTERIOR)

suas comunicacións en todo o Morrazo, sempre moi deficitarias. Punto importante correspondelle a Ponte de Rande, pechada sen que haxa unha explicación convincente, cando podería estar mellorando moito a problema facilitando o transporte. Nembregantes, por outros intereses está ahí detida sen cumprir función positiva de ningunha clase.

A idea dunha municipalización do transporte por medio dunha mancomunidade de muni-

cípios do Morrazo é unha cousa que están estudiando os concellos do BN-PG e que logo vai estar en todos os plenos dos axuntamentos do Morrazo. Parece que xurdeu a idea ante o constante plantexamento de conflitos sociais, dos que a resposta non depende dun ou de dous axuntamentos senón que depende de toda a estrutura do Morrazo. Así, o transporte da ría, a ponte de Rande, o hospital comarcal, entre outros son problemas que afectan a toda a comarca e aos que se pretende que respondan todos os afectados.

FOTOS PABLO VIZ

A ponte de Rande, unha obra que están empeñados en manter pechada cando a súa necesidade é moi grande.

ENREDOS DOS NENOS

Cóntase por centos os xogos e xoguetes que improvisa e fabrica o neno galego do agro. Vanos facendo con materiais que atopan e normalmente unha vez feito regálano ou abandonano. Non adoitan ter axuda dos pais pra estas labores, pro si se axudan e entre eles e cos seus propios medios fan xoguetes escomezando polos máis senxelos hastra facelos moi complicados. O neno da vila recibe o xoguete feito e non sabe como onde nin que o fai.

Agora que xa entra o bon tempo proveitamos pra lembrar algún destes xogos dos nosos cativos que cada día van quedando no olvido gracias o influxo de todos eses productos manufacturados que nos van metendo polos ollos.

Empeza a xogar o neno no colo da nai, e velaí aparecen os trabalingos e adiviñas. Máis adiante aprenderán tamén a traballar cos elementos que lle brinda a natureza e construíran os seus xoguetes:

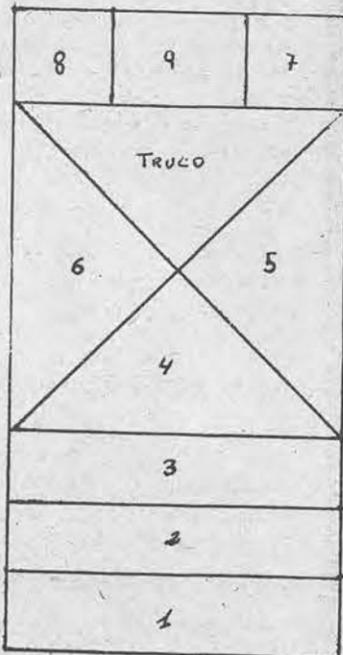
O TIRATACOS están feitos cun anaco de sabugueiro o que

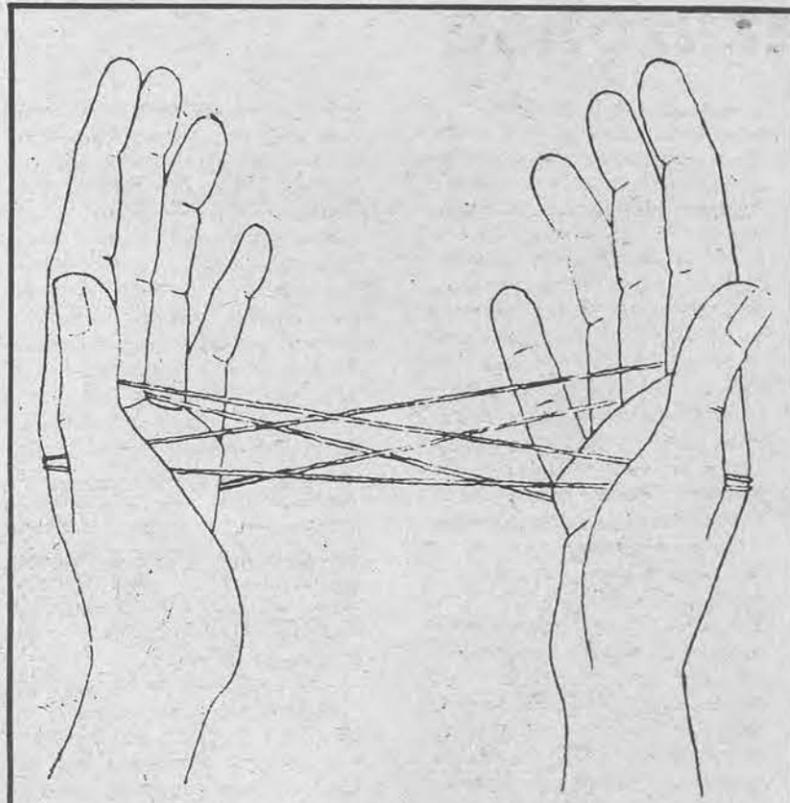
se lle estrae o miolo, logo un embolo con outro pau calquera e xa temos o enredo. Amañanse

duas bolas de estopa que se mollan con cuspe pra axustalas ben nos extremos do anaco de sabugueiro, logo empuxando unha delas co embolo comprime o ar do interior do tiratacos hastra que fai saír a outra disparada cun pequeno ruído seco que parece o dun disparo.

O TRUCO, Xogase cunhas tellas que precisan pouca transformación. Sole valer calqueira

obxeto pran, pro o nome de tella vende que o ideal e precisamente un anaco de tella. Hai cinco variantes deste xogo: o truco, A raia da roleta, a raia do caracol, a raia do aeroplano, e o Ringo Rango. E sin duda o xogo que ten máis varianzas e tamén o que máis evoluciona e se presta as creacións da fantasía infantil, tanto nos deseños coma nas complicadas regras polas que se rixe. Xogase individualmente ou

O LEITO:

Un cordón de 0,80 mts. atado polos extremos, logo pasase o cordón por entre os dedos das mans, espalladas. Según se entrelacen nel os dedos fórmanse unha serie de figuras as que se lle dan nomes vertoláns: Leito, Berce, tixeiras, etc.

ILUSTRACIONES DE XOAQUIN LORENZO FERNANDEZ

por parexas i é raro que pasen de duas as parellas de xogadores. Como regras xerais do xogo en todas as variantes resulta ser falta o pisar a raia, que a tella caia na raia e que saia esquinada ou apoiar no chau o pe coxo.

A BILLARDA. Os apeiros deste xogo non teñen gran complicación. Son dous paus, un de 0,45 mts. de longo, feito dun anaco de pola a ser posible de

carballo, que se chama Palau ou Palen, e outro que se chama billarda (en algún sitio tamén estomela) que ten de 0,20 a 0,25 mts. de longo a esta embicado

vez calculada a distancia polo xogador, procedese a comprobala. Se atina cun determinado achegamento, sigue puxando, en caso contrario deixa a vez a outro o compañeiro, vezandose destamaneira hastra o final que gana o que haia acadado mias patens.

Os RUDICIOS, son unha imitancia en pequeno dos rudiciós dos muiños fariñeiros. Pra facelos cravanse catro ou máis aspás nun pau cuíos extremos

apousan en forcadas postas as beiras dunha pequena corrente de auga de tal maneira que os cabos das aspás queden margullados na auga, cuio movemento fai voltexar o rudicio. Istes mesmos artefactos podense complicar máis asegun o inxenio do constructor: unha roda motriz feita de corteza tiña nos extremos do seu eixo unhas poleas do mesmo material que por medio dunhas barazas de cartón trasmitían o movemento a outros sistema de rodas.

A PORCA. Pra iste xogo no que interveñen varios, abatese cada un dun pau da porca (anaco

de pola dun metro de longo cun cabo algado) co que szorra a porca, que é un torno de madeira, poligonal pra que rode pouco... O xogo escomeza facendo no chau unha serie de buratos, tantos cantos sexan os xogadores menos un. O burato central protexeo un elixido pola sorte (o porqueiro). Os xogadores intentan por medio dos seus paus meter o porca no burato central, impedíndoo o porqueiro. Cando alguen consigue introducilo é porqueiro.

Poderíase seguir espoñendo xogos moito tempo, os foguetes, os taravelos ou andavias os disfraces, o candieiro de noz, o muiño carraco, as carabelas, os pinadoiros as casañas, os castelos, os pozos, os caxatos, as fondas, o tirapedras e tantos máis cos que se entretañen e disfrutan os nenos das nosas aldeas, de momento vaia a lembranza deste poucos.

O noso yogur

Galego en xebre. Por berce e carauter. Fresco e sano coma nosa natureza. De puro leite de vacas galegas, das que soio saben de prados o aire ceibe. Yogur Rueda, natural e con froitos. Feito en Lugo por "Lácteos Rueda" ó gusto de toda Galiza. Agora, con novos envases, mais axeitados. E con meirande sabor galego na cara, que no corpo. Dende o comenzo son coma Galiza os escolle. "O noso yogur" dinnos. De galego a galegos, gracias. Enten démonos.

Os Rueda ver'ten saúde.

N. 70/13-15/XULO/1975

ABEL DE LOUXAS

Nesta ocasión non debería haber problema cos números de manifestantes, a cantidade non se presta a confusións de bulo.

DIA 11

Os de CC.OO. desmovilizaronse

A vida sindical anda moi revolta, a nivel das dúas centrais maioritarias do Estado, CC.OO. e UGT que dun tempo a esta parte non fan outra cousa que atacarse frontalmente. Mentras UGT firma un acordo coa CEOE e critica a postura de CC.OO de sacar a xente a rua, "Comisiones" aproveita esta convocatoria do miércoles pra atacar o acordo de socialistas e empresarios

Falaba Marcelino Camacho a última hora da tarde dun balance de millón e medio de persoas as que saíran á rua en todo o Estado. De ser así, moita xente

debeu saír no resto porque na nosa nación pouco debeu pasar do milleiro de persoas e número global de manifestantes (Nicolás Redondo tardou poucos minutos en informar que Camacho estaba dando unhas cifras moi infladas).

A convocatoria de concentracións e manifestacións pra apoiar un "Estatuto do traballador democrático e progresista" nalgunhas das principais cidades galegas (Lugo non, por exemplo) tivo unha resposta mínima. No Ferrol unhas trescentas persoas berraron "Ferrol escoita CC.OO está na loita" e outras consignas a favor do estatuto do traballador democrático, en contra os acordos de UGT e mais a CEOE. En Vigo, a participación foi arredor das duascenas persoas, leyvando xente de Comisiones, de NC e incluso do PUG. Berrouse contra o Estatuto do traballador elaborado por UCD e proclamáronse outra serie de consignas con reivindicacións proletarias.

No resto das concentracións, agás Coruña, non se chegou a cen persoas (Pontevedra sesenta, Santiago unhas oitenta, por exemplo). Concretamente, en Santiago a manifestación convocada saíu da praza de Cervantes pra rematar nas praterías onde un portavoz de "Comisiones" (tamén participaba LCR e MC) despois de se lamentar da escasa asistencia, arremeteu contra os pactos da UGT coa CEOE, contra o Estatuto do traballador que fixo a UCD e outros aspectos que xa se viñeran berrando nas consignas no longo do recorrido ("abaixo Precios, arriba salarios", "Aos sesenta anos, xubilación", "abaixo xa estatuto UCD" "dereitos sindicais, agora xa" etc.).

Unha xornada do Estatuto do Traballador que como se ve non tivo acollida por parte dos máis directamente afectados que ceais que non viran moi craro o sentido desta convocatoria.

Concurso galego pra os mestres

XURXO FERNÁNDEZ

En tanto que as lacras seculares do ensino en Galicia persisten, este ano van desprazar forzosamente do país a moitos máis dos 500 mestres do ano pasado. E os milleiros de cativos sen escolarizar ou mal escolarizados, e a falla practicamente total do Ensino Especial e Preescolar, non samente vai persistir, senón

que, podemos pensar, tenderá a agudizarse. "Deste xeito", decía nos un membro da Comisión de Mestres Desprazados, "os perxudicados somos dous sectores de pobo: os cativos, por un lado, e nós, que se nos nega o dereito ao traballo na propia Terra, por outro".

Outro ano máis, a Comisión

de Mestres Desprazados, apoiada pola UTEG-ING, convocada ao pobo a unha manifestación de solidariedade, a reivindicacións do tipo das recollidas máis arriba, amais da nova que supón a alternativa dun Concurso de Traslados a nivel nacional galego, co que se evitarían novos traslados e se recuperarían aos mestres xa trasladados. A manifestación, que se desenrolou en Santiago o día 7 pasado, recolleu a unhas 400 persoas, e a adhesión e aplauso doutras presentes ao longo dela.

O día anterior, os sindicatos españoles, que non aceptaran a convocatoria da Comisión, celebraban a súa manifestación en Pontevedra, en base a reivindicacións prantexadas de xeito semellante, aunque sen concretar nunha alternativa a existencia da volta dos mestres. Os actos, convocados por SGTE, CC.OO., UGT e Movemento de Mestres de Pontevedra, consistiron nunha asemblea na AISS seguida de manifestación, en neles participaron entre as 80 e as 100 persoas.

crónica política

Baixo o pretexto de facernos "demócratas e europeos" ben axiña, a organización empresarial CEOE e máis a central sindical UGT veñen de firmar uns pactos que teñen como obxectivo armonizar os intereses de patróns e traballadores, potenciar o diálogo entrambos e axudar a saír da "fonda crisis económica e social" na que está mergullado o Estado español. Desta maneira, asegúnanse declaracións dos firmantes, a situación laboral estará máis homologada coa europea. Nefeuto, a social-democracia vese cada vez máis presionada pra apuntalar, tamén formalmente, as bases en que asenta o sistema capitalista español. E curioso un acordo destas características no intre da suba de precios xeralizada, destinada a engrosar os caudais dos grandes monopolios (electricidade, telefónica, compañías de gas...). Se as medidas gubernamentais non fan máis que beneficiar, aproveitando incluso intrínsecos críticos debidos a fallos estruturais do propio sistema, aos grandes empresarios e capitalistas, non se entende moi ben que apoio necesitan da clase obreira, como non seña o da docilidade, a sumisión e o esquiroliamento, pra apandar coa gravidade da situación.

AS CC.OO. QUEDARON FORA

Sen ter discrepancias de fondo con semellante alternativa, as CC.OO. quedaron fora da firma destes pactos porque razóns políticas de "homoloxación con Europa" urxen contar cunha central sindical máis forte, vencellada aos proxectos do Partido Socialista e non do eurocomunismo. Neste marco, as CC.OO. lanzáronse a mobilizacións simbólicas contra do Estatuto do Traballador, elaborado conforme á máis pura idiosincrasia da Constitución, por recobrar un certo ar de combatividade en resposta a manobra de marxinação por parte do capital respecto da UGT, e pra esixirle a consulta formal ás organizacións sindicais do proxecto de Estatuto, antes da súa aprobación definitiva.

O QUE PREOCUPA EN CERTOS AXUNTAMENTOS

A "homologación con Europa" adquire, a nivel local, tintes alarmantes a cargo das forzas españolistas de dereitas e esquerdas. No Axuntamento de Santiago, por exemplo, mentras que as condicións de salubridade da auga, da infraestructura sanitaria, da falla de servizos mínimos son elocuentes (casos de maniuxitis, barrios sen agua potable...), a Permanente agás a representante do BN-PG adica horas e horas a tentar reprimir a liberdade de expresión e información, pretestando que se atenta contra da limpeza e aspecto da cidade, por causa de letreiros e carteis de propaganda política, que curiosamente samente se identifican cos do BN-PG. Con esta táctica, téntase privar das posibilidades, xa ben minguadas, con que contan os movementos nacional-populares revolucionarios pra faceren propaganda política. Téñase presente que o acceso a medios de comunicación, TV, radio, prensa non é nen siquer mínimo por parte do Bloque, comparado incluso con formacións políticas de menor introducción social e organización en Galicia. Aos descarados represores, e tamén aos máis sotis que aproban a filosofía de fondo da persecución da propaganda política nas ruas, habería que solicitarlles que, polo menos, estiveran dispostos a ceder unha mínima parte dos espazos televisivos e de prensa que con reiterada intención colonialista e española ocupan. Axuntamentos que non contan cun can, según propia declaración do seu alcalde, non teñen reparos en propor a compra de agresivos cans-policías, de orixe xermánico, pra defender alamedas, parques e xardíns na nocturnidade. Ao que se ve queremos facer vivir un ambiente de hostilidade arreo, de desconfianza e inseguridade ascendentes, de medo a un "terrorismo" do que, caso de existir, nunca se buscan as súas razóns fondas. Ao ceremonial represivo, acompañao un suculeto negocio que ten o seu orixe na Alemaña Federal e os seus especuladores menores non se sabe en cantos politicastro, concellais e ediles antigalegos e españolistas. Por se fose pouco, AXuntamiento hai que se permite o luxo de atentar contra a liberdade de manifestación, incitando aos propios Gobernadores Civís a que non deixen certas prazas públicas, pretestando que, en determinados días moi sinalados, a poboación quere saír pasear. Curiosamente, semellante argumentación serve a unha manobra política interesada en boicotear e reducir a importante presenza do Bloque Nacional Popular Galego en Santiago de Compostela o "Día da Patria Galega", unha vez que se comprobou o fenomenal fracaso de todo o colonialismo o ano pasado na praza do Obradoiro.

A UPG. pronunciou sobre a crisis

Co gallo de analizar os traballos preparativos do II Congreso de Partido, os actos programados conxuntamente coa AN-PG pra o Día da Patria Galega e a situación económica creada polo aumento dos produtos enerxéticos no Estado español, reuniuse en Santiago o Comité Central da U.P.G.

O C.C. aprobou, no tocante ao Congreso vindeiro, o proxecto de REglamento presentado pola comisión organizadora, no que se concreta o sistema de representación, da elaboración das ponencias e propostas de enmendadas e suxerencias, do funcionamento das distintas comisións e plenos do congreso, así como da orde do día provisoria. Estableceuse o calendario a desenrolar na fase previa a súa celebración, o programa axitativo e de propaganda e a relación de partidos que a UPG ten pensado convidar pra este II Congreso. Se o primeiro representou principalmente a definición do seu programa político, este segundo pretende sentar as bases de consolidación e afortalamamente organizativo.

DIA DA PATRIA GALEGA

Nesta reunión deuse conta asemade, da programación conxunta coa AN-PG de cara a celebración do "Día da Patria Galega", o vindeiro 25 de Xulio. Nos próximos días distribuiranse por toda Galicia oitenta mil carteles de propaganda, un número igual e pegatinas alusivas, e cen mil follas explicativas onde se concretan os obxetivos políticos da convocatoria deste ano: rexeitamento a reforma autonómica e defensa das Bases Constitucionais e da soberanía nacional.

Das organizacións estranxeiras convidadas pra esta conmemoración confirmaron xa verbalmente a súa asistencia o Movimento Democrático Portugués, o PSAN dos Países Cataláns, o MIR chileno e o Frente Sandinista de Liberación Nacional de Nicaragua. Na semá que remata o día 15 agárdase a confirmación por parte de outros partidos de Euskadi, Canarias, Países Cataláns, dos integrantes da Carta de Brest da que a UPG forma parte, así como de outras organizacións patrióticas e revolucionarias de África e América Latina.

A festa popular, que en principio estaba previsto celebrala na "Selva Negra", debido a que esta carballeira non é patrimonio do axuntamento de Santiago como en principio se creía, foi trasladada de maneira definitiva a Horta de Santo Domingo, en que se celebrou nos anos denanteriores. A manifestación dará comenzo as doce da mañá na Alameda de Santiago, rematando na plaza da Quintana e non na do Obradoiro como anteriormente se tiña anunciado.

CONSIDERACIONES SOBRE A CRISIS

En relación coa situación económica creada polo aumento dos produtos enerxéticos, o C.C. valorou as consecuencias negativas que se van derivar pras clases traballadoras do país. Neste senso, o partido está disposto a levar a cabo todo tipo

e mobilizacións dirixidas a denunciar o sistema económico causante da crisis, consciente de que nada se conquerrá cunha mera reivindicación reformista de aumentos salariais, sempre abocados a ineficacia dentro do sistema económico imperante, pois deben terse en conta as seguintes consideracións:

1.— Tanto na crisis económica actual como nas devanceiras, as solucións tomáronse en beneficio dos monopolios e da oligarquía, deixando intactos os seus intereses e tocándolle as clases traballadoras apandar cos efectos negativos.

2.— Considera oportuno denunciar a manipulación propagandística que se está a facer desta crisis escontra dos aíses antimperialistas, tratando de acochar, deste xeito, aos verdadeiros responsables da mesma. O capitalismo verase obrigado a utilizar a cotío medidas irracionais deste tipo, insuperables en tanto non se suprima como sistema de produción. No intre actual e no contesto do Estado

ALBAN CARBALLA

español trátase, ademais, de sacar adiante descaradamente un plan enerxético baseado na produción nuclear, moito máis irracional e ao servizo dunha maior concentración monopolista.

3.— A superación da crisis atópase na planificación económica ao servizo dos intereses populares, incompatible cunha constitución que proclama a economía de mercado e libre empresa, no combaté e destruc-

ción dos monopolios e do imperialismo, no intercambio económico en pé de igualdade e nunha política que teña en contra e como obxectivo prioritario a cobertura racional das necesidades sociais.

CANGAS

As sancións demócratas

O Xefe da Policía Municipal do axuntamento de Cangas presentaba o pasado trece de marzo unha denuncia contra do funcionario Alfonso Fontán Soliño "por negarse a hacer trabajos y contestar con frases despectivas". "Bastó que le comunicara esta orden" —di a un certo punto da denuncia o Xefe da Policía Municipal— "para que se volviese contra el Jefe que suscribe, insultándole a grandes voces, diciendo que tanto el Alcalde como el Jefe fueran a tomar por culo, que "si vindes —uno y otro, es decir, Jefe y Alcalde —aquí, entérrovos aos dous coa sacha aquí" queriendo decir que nos mataría con el azadón y nos enterraría allí (pues es el enterrador), "en min non mandades vós", "sodes un par de sinvergüenzas" (refiriéndose continuamente al Alcalde y al Jefe), blasfemando al mismo tiempo..."

A Comisión Municipal Permanente, en sesión do día doce de xunio, someteu a votación nominal a sanción disciplinaria a impoñerlle ao funcionario espeditado. O resultado da votación den como resultado que o acordo da Permanente fora o de "imponer como sanción punitiva al Sr. Fontán Soliño la pérdida de cinco días de remuneración nominal asignada al mencionado funcionario (con excepción del complemento familiar), a la par

que diríxirle severo apercibimiento en la inteligencia de que la repetición de hechos semejantes podrá dar lugar a que contra el tan expresado funcionario se apliquen otras sanciones de mayor entidad".

Este acordo contéstaselle a alcaldía en escrito remitido pola Intersindical Nacional Galega de Cangas, entendendo a sanción como inxusta e facendo unha serie de consideracións. Apunta o escrito que os feitos acontece-

ron nun momento en que non rexía unha Corporación democrata, nen avalada, popularmente, como quedou demostrado nas últimas eleccións, e e como consecuencia a falla de creto da mesma por parte do traballador resposta a falla de creto moral e político que esa corporación tiña entre o pobo e entre o personal ás suas ordes. "Nesta situación —di a ING— resulta sinxelamente arbitrario e mecánico proceder a aplicación do reglamento contemplado na Ley, de Réximen Local sen os consideracións que o feito en sí merece, contando que esta Lei se elaborou nos conciliámbulos fascistas, e reconocida aspiración dos Partidos democráticos proceder ao seu derogamento inmediato, e a elaboración dunha nova Ley de Bases democrática". "Causa estrañeza —engade— que estando esa Permanente formada na sua maioría por personas de "esquerdas", se aprobe esta sanción a proposta dun membro reconocido do PCE, doutro membro de

UG e dos concellais da UCD' sumando ao final cinco votos contra tres que propoñen unha mera advertencia, e o do concellal do BN-PG, Sr. Abalo, que se define por ningún tipo de sanción".

Salienta tamén o escrito o firme desacordo coas sancións por ir contra o único medio de vida dos traballadores, o salario, cando ademais dependen del non samente o traballador en cuestión, senón tamén as persoas ao seu cargo. Remata sentando un claro precedente, ao pedirles os concellais dos partidos democráticos que se proceda a unha fonda investigación da actitude de todos os cargos de responsabilidade do Axuntamento que, dalgún xeito, puideran motivar estes incidentes, e comenzo dende cero, dentro dun marco de respecto, sen escluir en ningún aso as medidas disciplinarias, que se deberán regular dentro da futura Ley de Réximen Local, democráticamente elaborada.

¿BUSCA A LENDA
DUN CASTELO
OU VENDE
UN CABALO VELLO?
**ANUNCIOS
DE BALDE**
A NOSA TERRA

X
Keito
PONTEVEDRA
SOPORTAIS DA FERRERIA, 4

af **PRA MOBLAXE
CONSULTENOS!**
ALMACENS FERNANDEZ
REZA, 15 - OURENSE
CALIDADE AO MERCAR, COMODIDADE AO PAGAR

"... é moito mellor evocar algo irreal, algo puramente imaxinario, algo que co seu simbolismo nos deixe ver o pasado para proveito do futuro, coma unha boa esperiencia. Podemos maxinar por exemplo, unha Santa Compañía de inmortais galegos, en interminable procesión. Ao fronte de todos vai Prisciliano, o heresiarca descabezado levando a súa propia caveira nunha arqueta de marfil e afincándose nun longo caxato, que remata coa fouce dos druidas, a modo de bágoo episcopal. Siguen a Prisciliano moitos adeptos, varóns e

mulleres..."
Así evocaba Castelao na súa Alba de Groria a ese persoeiro tan controlvertido que foi Prisciliano; pra uns, o máximo representante dunha eirexa que, por forza, tería que ser galega e entroncada cos máis recuados orixes do noso pobo, pra algúns o herexe diabólico que tentaba desviar aos fideles dos camiños de Deus, e por fin pra outros, a encarnación do revolucionario enfrenteado a un Imperio en

decadencia.
Pra por unha música de luz nesta parcela escura da nosa historia, falamos co profesor J. Fontaine, ensiante de literatura latina na Universidade de Caen e na Sorbona e home versado nos estudos clásicos, con numerosos traballos publicados, entre os que sobrancean: "A vida de San Martín de Tours" "San Isidoro de Sevilla e a cultura da España visigoda", "Hilario de Poitiers e o seu tempo", etc.

J. FONTAINE

Sobre Prisciliano, "o heresiarca decapitado..."

-Falemos un pouco das interpretacións que se lle dan ao Priscilianismo por autores católicos, protestantes, amais de galegos como Otero Pedrayo, Murguía e López Caneda, que falan das pervivencias celtas, neolíticas, etc.

Creo que as interpretacións protestante e católica aportaron bastante ao estudo do tema, por coído que hai que darlle novos enfoques que son os da historia actual; é dicir: non meterse demasiado en doutrina, xa que a Ha. actual do cristianismo é moito máis cauta á hora de tratar o problema da heterodoxia e a ortodoxia. O que se pode decir é que se pode entrar millor na mentalidade de Prisciliano, tentando amosar como é un movemento espiritual, entendéndose mellor esta problemática se tomamos en conta o concepto que tiñan da cultura os homes da Antigüidade Serodía, que era un concepto esencialmente relixioso, é dicir: os homes dos II e III coidaban que coa cultura podíase un achegar ao divino, que era o que interesaba, tanto a paganos como a cristiáns.

Esto é básico pra entender a personalidade de Prisciliano, un letrado que se basea nas pseudo-ciencias: astroloxía, maxia, hermetismo, moi desenroladas na Antigüidade Tardía, tamén con algo de filosofía platónica, e unha cultura retórica moi forte, posto que un dos seus mestres foi o rector Elpidio. Podemos darnos conta de que el se achega á mística dun xeito intelectualista, e tamén tendo en conta o contexto sociopolítico no que se movía, caracterizado pola alianza entre a Eirexa e o Estado a partir do reino de Teodosio, xa que o asunto prisciliano estrala en Córdoba no ano en que Teodosio, chega ao poder en oriente, sen que seipamos, e ista é unha das moitas interrogantes que relación había entre a nobreza que aquí callou en torno a Prisciliano.

Outro factor é a tensión que había entre un evanxalismo radical e a corrupción dunha parte da xerarquía episcopal, aliada da aristocrata e do Imperio. É dicir: Priscilianismo, en este aspecto ten que situarse nun ambiente de moito entusiasmo polo ascetismo en todo occidente, e que derivou en formas o e matices moi diversos naquel tempo: desprecio do matrimonio da sexualidade, de comer ou dormir. Existindo esta pluralidade de formas, hai que entender que se viña mesturando moitas doutrinas de todas clases e por eso non se poden desbotar os elementos

heterodoxos dentro do Priscilianismo. Desto non podemos saber moito, pois é fundamental distinguir entre o que pasou antes da morte do Prisciliano, no 385 probablemente, e despois. Eu o que procuro facer é demostrar que se debe partir do sucedido durante a vida de Prisciliano, resultando que do Prisciliano en Galicia, e aínda do nacemento de Prisciliano non sabemos practicamente nada, senón que a primeira tesemuña dunha relación entre o Priscilianismo e Galicia é a participación moderada e algo recatada de Simposio de Astorga no Concilio de Zaragoza no ano 380, no que curiosamente non se queda máis que un día. De esto non sabemos máis hastra que moito máis tarde, se da esa especie de inquisición contra os priscilianistas. O primeiro testigo, que non pode ser chatado de forasterio é o bispo de Chaves Idacio, que afirma que o Priscilianismo non chegou a Galicia máis que despois de morto Prisciliano.

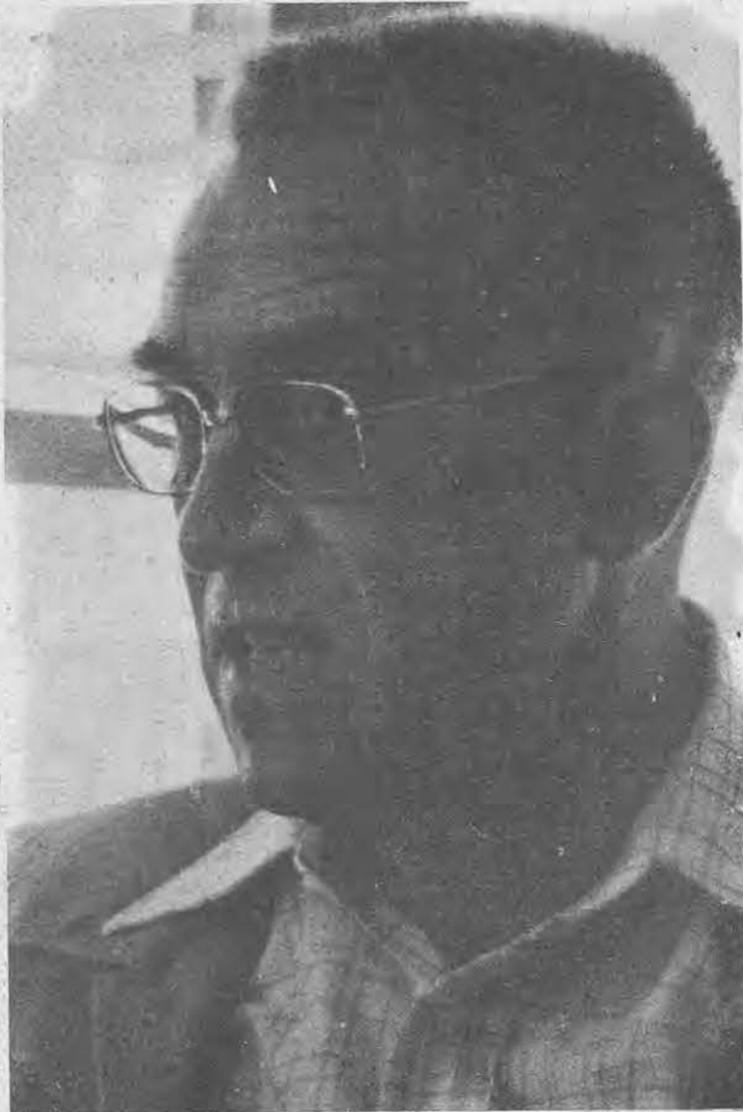
-Entón, ¿qué relación hai entre Prisciliano, como figura histórica e o movemento que posteriormente se desenrolou?

É moi difícil de definir, porque o movemento posterior non se conoce máis que polos seus adversarios: por Orosio, S. Agustín, S. León Magno, que, por certo foron xente formal e non se poden desvotar os seus escritos coma se fosen unha novela, pero, enfin, temos que velo a través de este prisma, que é a condenación dunhas opinións heterodoxas. Coido que ao inzar en Galicia, o Priscilianismo tivo moitos rúmos, e é certo, como recén dixo unha autora alemá... A personalidade carismática de Prisciliano puido dar orixe a movementos moi diversos: sincretismo, maxia, astroloxía... Pero falando da tesis das supervivencias do panteón neolítico galego, eu coido que é unha mera novela, porque aínda que no agro houbera predisposición a esaxerar os elementos astrolóxicos do Priscilianismo, debido a unha tradición de relixión naturalista, remontarse ao Neolítico é borrar, xa non séculos senón milenios. De todos xeitos, algunhas tesis formuladas hoxe en Galicia din que hai que abandonar o da influencia céltica e remontarse á neolítica; pra min isto é imposible.

-¿É máis correcto entón pensar en supervivencias célticas que neolíticas?

Sí, pero con moitos interrogantes, porque todo o que sabemos deste 2 Priscilianismo (despois da morte de Prisciliano), refrense a cidades e a

FOTO: ABEL

bispos fideles a este movemento, pro nen da Sonada Libra de Dictinio de Astorga sabemos nada. Por outra banda, o esoterismo practicado pola secta impídenos conocele millor, polo de agora, a non ser que se atopen novos documentos.

-¿Por qué as provincias do sur da Península se opuxeron desde o principio ao Priscilianismo namentras que na Gallaecia tivo éxito, incluso dentro da mesma xerarquía?

Non creo que se poida partir o noroeste e o suroeste, pois pra min o movemento espállase por toda a fachada oceánica, dende Mérida a Bordeaux, ao traveso dunha vía de comunicación estratéxica entre as dúas capitais.

-A difusión do movemento Priscilianista debeuse a razóns de tipo social?

Hai 10 ou 20 anos existiu unha moda de reducir as herexías a movementos sociais. É certo que é tentador comparar o priscilianismo con outras herexías de matiz social, coma o donatismo do norte de Africa. Pero do donatismo temos datos que demostran que houbo revolución social, que houbo

grandes propietarios maltratados polos escravos, hastra intentos de asesinar a S. Agustín, máis eu plantexo o desafío de conseguir un soio testo que vencelle o Priscilianismo cunha revolución, cunha intentona contra os grandes propietarios. Porque os bagaudas (especie de "maquis" labrego, que aparede na Galicia a fins do S. III e en Navarra e outo Ebro no V.), isto en Galicia non se da. Amais nas fontes informasenos sobre a composición social de priscilianismo, e así, a Crónica de Sulpicio Severo fala de "Moitos Nobres e... Incluso populares" os nobres en 1 plano. Foi polo tanto un movemento de enriba abaixo.

Inclusive as xentes modestas puxéronse en ocasións a favor dos bispos anti-priscilianistas, como cando, despois do Concilio de Zaragoza, Prisciliano acudiu a reconciliarse co metropolitano de Mérida e cáseque perde a vida nun motín popular. Pódese argumentar que estaba argallado polos nobres e pola mesma xerarquía, pero isto é unha mera conxectura; estamos xa na novela...

-E factores históricos coma o diverso degrau de romanización

da Gallaecia e das provincias do sul, máis urbanas e máis ligadas a Roma, ¿puderon influir na desigual implantación do Priscilianismo?

É posible que a cristianización de Galicia fose máis lenta, pro esto sería verdade pra zona occidental, xa que eu coído que a cristianización da rexión meridional e oriental é xa moi temperá. Máis, certamente, no oeste da actual Galicia, escasamente cristianizada, puido haber fenómenos como os hai ao principio de calqueira romanización, mestura de paganismo e cristianismo que favorecería ás doutrinas máis estranas e periféricas do priscilianismo, pero tamén as máis atractivas pra xente: cultos astrais, maxia...

-¿Que é o que caracteriza o que vostede chama 2 Priscilianismo, despois da morte do fundador, e que arraigañará en Galicia maiormente?

-Xogaríu un papel moi importante a invasión do ano 409, que lle deu a impresión á xente de que viña o fin do mundo, porque este escatologismo, este adventismo é unha cousa que se espalla xa dende o s. IV, cando escomenza a esgazarse o Imperio. Estes movementos milenaristas, coido que existiron sempre na Eirexa e agudizaronse nos medios ascéticos do s. IV. Hia razóns, polo tanto, pra considerar esta ariantación no Priscilianismo, seguramente por enlazar co cristianismo primitivo, e máis nas zonas máis afectadas polas invasións, como foi o oeste de Hispania, precisamente por esa vía de penetración que xa citamos: Bordeaux -Mérida, pasando por Astorga. Isto foi saqueado, achamado, creándose un clima de inseguridade. Acontece o mesmo ca no noso século, onde, coa ameaza da bomba atómica entre outras. As sectas prosperan porque, cando o home non téen seguranza no porvir, ve próximo o fin do mundo.

-¿E a influencia oriental no fondo doctrinal do Priscilianismo?

Hai influxos do gnosticismo e maniqueísmo, pero a tesis que me parece máis razoable e que abrangue todo este tipo de influencias, é a de que Marcos de Menfis, o introductor destas ideas na Península, fora de orixe expcio, e a traveso del cheganlle a Prisciliano o afán polo estudio intenso da Biblia, compangando cunha ascésis estremada, poisque estas prácticas atopábanse xa en Alexandría no Século III.

BIEITO IGLESIAS
XULIO GAIOSO

"Somos tamén esportadores da nosa propia mercancía, e contamos cun Laboratorio de Investigación pra todos estes traballos de milloras; temos axeitadas todas as instalacións que obrigan as leis en vigor, e xa vimos de moi vello en todo este proceso do marisco. Agora topámonos cos graves problemas que atinxen aos pequenos industriais ao longo das diferentes comarcas de Galicia, e tentamos loitar conxuntamente pra vermos de lle topar solucións á crisis prantexada no sector". Esto nos conta Xosé Currás González, produtor de estra e mexilón, propietario da empresa BIOMAR S.L. de Cangas do Morrazo. Con el falamos sobre

Os atrancos ao pequeno empresario galego

¿Qué tentan ser nesta hora de Galicia as estacións depuradoras?

As estacións depuradoras veñen esixidas polos diferentes mercados internacionais. As normas dos países da Europa din que hai que depurar aos moluscos, que o molusco que se come crú ou semicocido pode ser causa de doenzas, por conter, no estado natural en que se atopa, unha grande cantidade de coleobacilos no seu estómago; xa que logo, é preciso depuralo. E nós, os pequenos esportadores galegos, vémonos na obriga de contarmos coas nosas propias estacións depuradoras pra prescindir dos intermediarios e canalizar nós a mercancía ao mercado internacional. Alá polo ano 76, saíu unha normativa pra protexer a uns señores cos que o INI tentou facer unha "agrupación" de pequenos empresarios de cara a convertila nunha sociedade capitalista total; esta "agrupación" ben axiña demostrou o seu fracaso, pois SOMEGA foi ao tacho ao cabo de ano e medio de estar funcionando; e hoxe, topamos cun monopolio neste das depuradoras, monopolio anti-democrático e anti-todo que todos, conxuntamente, temos a obriga de tumbar abaixo.

¿E cal é a situación ecolóxica destas plantas?

Pois a dun viveiro máis de marisco. Cóllese a auga do mar, e hai que tratala decontado; normalmente, trátase con ozono ou con gas cloro, nun depósito de 1000 Tm. de auga; alí desintégrese o cloro, mata todo o que de perxudicial haxa pra o

molusco, e xa cando sal a auga pra que beba está en moi boas condicións de soro: ás cuarenta e oito horas, o animal bota todos os coleobacilos que tiña no estómago; polo tanto, o efecto das depuradoras é de limpeza por medio da auga do mar, eliminando calisquer axente patóxeno que poida ter o mexilón, ostra, ameixa, etc.

¿Cales son os circuitos comerciais e as condicións nas que a mercancía chega ao consumidor?

Bueno, as condicións deberían ser as milloras, as que lei manda; noustante, hai unha grave contradición neste da vixilancia pola sanidade do molusco, xa que os señores que controlan todo isto son a un tempo xuez e parte nas súas observacións. En canto aos circuitos comerciais, compre ter en conta que o 97 por 100 do molusco que producimos nas Rías Baixas cómeo o mercado exterior, estatal ou internacional; estando nós, polo tanto, no derradeiro lugar en canto ao seu consumo. As estacións depuradoras cumpren neste senso un factor decisivo en canto permiten un reforzamento do músculo de peche do animal e a conseguinte millora pra levalo en boas condicións aos sitios máis lonxanos do que se produce.

¿Qué razóns pode ter a Dirección Xeral de Pesca pra non legalizar a súa empresa?

Pois isto xa vén aló do ano 76, en que Víctor Moro era Director Xeral de Pesca; e todos sabemos eiquí en Galicia o que por qué Víctor Moro sacou a orde de "suprimir temporalmen-

te" as estacións de depuradoras, incluídas as que estaban xa en tramitación, como era o noso caso. No ano 75, fixemoslle a solicitude a Dirección Xeral e paráronnos por seis meses por mor de problemas con Obras Públicas; resolto este problema, volvemos empezar con todo o papeleo burocrático no 76, e no mes de setembro dese ano devolveronnos a documentación, explicando que en xunio saíra a devandita "orde temporal". Pensamos que había tan mala intención naquelo, que nos pareceu mentira que o Sr. Moro tentara perxudicarnos tanto, de

xeito que algúns que xa tramitaran as instalacións quedaron na total ruína económica, e hai exemplos desto pra cando se queira demostrar. Débese saber que nos comenzos de xestión dunha calqueira destas plantas, compren polo menos de quince a vinte millóns de pesetas, isto, repito, coma primeiro paso Cincuenta veces pedimos unha solución, e outras cincuenta se nos prometeu dala; cando apareceu un decreto de que coas instalacións existentes en Galicia, xa abundaba pra fornecer as demandas: e eso é unha mentira, como personalmente lle dixen eu, e sigue ese decreto pra

potenciación do caciquismo, que se está a exercer sobre de moitos pequenos industriais do noso gremio, un decreto que deixa craro o aparato colonial que estivo e está a operar sobre Galicia.

¿E non teñen pedido as definicións públicas doutros organismos sobor deste caso?

Todos os organismos aprobaron a nosa solicitude de hai dous anos e medio, coa apertura da industria incluída. Todo menos a Dirección Xeral de Pesca, que tén a documentación parada en Madrid de hai tres anos e sen decir si nen non.

¿En qué medida afecta postura do goberno nos circuitos comerciais, interior e exterior, a nivel de mercado?

A agrupación de pequenos esportadores da provincia de Pontevedra, que tén máis de setenta esportadores e industriais, con cetáreas e máis bateas, temos unha documentación presentada en Madrid pra ver se dunha vez tiramos con esa orde gubernativa. A orde afecta tanto que parece inconcebible de que tanto se esteña a falar das "canles de libre comercialización", de "evitar intermediarios", de abaratar os produtos, etc.; é ridículo, repito, que se nos tente facer pasar por unhas depuradoras que están en mans capitalistas e pagar un canon por lavado de molusco, nada máis que por lavalos, e que estamos moitas veces máis de trinta e cinco esportadores dentro dunha mesma depuradora; se hai dous anos nos cobraban de 6 a 7 pesetas por Kg., agora xa cobran de 10 a 15, e en mercancías coma o berberecho ou o mexilón, cáseque se dobra o precio dentro dunha mesma depuradora; ou seña, que estes cartos que tiñan de ser pra o pequeno produtor, hai que darllos á depuradora. O abuso é tal a este respecto, que non entendemos como a propia Administración non toma medidas pra atallar todas estas cousas.

¿E non coida Vd. que cunhas institucións políticas galegas se lle tería posto fin a estas situacións discriminatorias?

Esto é, ou debería ser, a verdadeira solución do problema; está craro e non ten volta. ¡Qué se pode decir desto! Nas 35 veces que viaxei a Madrid nestes tres anos, foi tanta a demagogia daquela xente, tanto o seu desconocemento da realidade galega, tanta a súa lonxanía de Galicia coma os Kms. que nos separan.

PINTOR.

MOI IMPORTANTE COMPAÑIA DE COSMETICA INTERNACIONAL PERCURA SEÑORA-SEÑORITA

- Brillante oportunidade pra persoa relacionada entre clase feminina e con gañas de se asegurar un sólido porvir. (Non compre esperencia).
 - As condicións económicas non serán problemas en ningún caso, estando en función do que a aspirante aporte en relación coas vendas.
 - As súas funcións serán: organizar delegación; reclutamento, animación e control de vendedoras.
- As interesadas terán de escribir, engadindo curriculum e máis foto recén, ao apartado 151.006 de Madrid, indicando señas e teléfono de contacto.

FAGA UN
PEQUENO
ANUNCIO NUN
SEMANARIO
AMIGO

A NOSA TERRA

TALLERES
NOS

MECANICA DO AUTOMOVIL
MOLINO. 47 / VERDUN
BARCELONA

O "PLAN ENERXETICO NACIONAL E AS CENTRAIS NUCLEARES (2)

RAMON VARELA DIAZ

A contaminación radiactiva, térmica (calor), e química que produce unha central nuclear no seu normal funcionamento, sen ter en conta xa as posibilidades dun lixeiro accidente como o de Harrisburg (E.U.) son por elas soas, razóns abondo que desaconsellan a instalación de c. nucleares. E non se pode correr un risco que non somente é de animais ou plantas, senón tamén pra nós mesmos (cancros, enfermidades hereditarias... etc.) porque outros países o corran; unha vez máis fai falla xustificar o inxustificable, cousa que se pretende ao longo de todo o "Plan". Por outro lado, é falso que a contaminación por carbón ou fuel-oil seña superior á que produce a enerxía nuclear; ningún dubida que co carbón e outros produtos se produce contaminación, pero en todo caso é un tipo de contaminación que se pode controlar nunha boa parte a través de filtros e sistemas anticontaminación, o que non se pode facer no caso da contaminación nuclear. A radioactividade que se escapa das centrais nucleares, deixando sentir os seus efectos aínda en pequenas cantidades sobre todos os seres vivos, non é nen comparable á contaminación do carbón ou fuel. O mesmo podemos dicir da contaminación polo calor que leva a auga de refrixeración e as substancias tóxicas (Cloro, antioxidante...) que logó van parar aos ríos ou ao mar, afectando mortalmente aos sistemas mariños.

Non deixa de ser noxento que con relación ao mesmo punto se nos compara noutro lugar do proxecto a enerxía nuclear con radiacións orixinarias do sol, cos aparatos de televisión, co tabaco, cos aparatos de Rayos X... etc. intentando persuadirnos que sempre estamos en contacto con radiacións e non pasa nada. Hastra se nos pón un cadro onde se puntualiza que a probabilidade de accidentes en reactores nucleares é de 1 por 5.000.000.000 de anos, coma se non soubéramos dos continuos accidentes que se producen nas centrais, tendo lugar o mais importante hai unhas meses, e dende aquela máis de 20 reactores foron pechados temporalmente nos USA debido a problemas de fugas e outras anomalías.

Resaltan o "Plan" numerosas contradicións, pois si no apartado, a) do punto 4.2 di: "Utilización al máximo posible de las energías nacionales", logo dalle aunha especial preponderancia como vimos, á alternativa nuclear pretendendo que pase a ser a primeira fonte enerxética suministradora de electricidade, o que non deixa de ser unha incoherencia total. A escolla da nuclear entre varios tipos de enerxía tamén se contradí

co apartado b) do mesmo punto "Selección para el resto de las energías de procedencia exterior de aquellas que entrañen un menor coste de divisas y que proporcionen el mayor grado de diversificación posible". Cando se depende totalmente da tecnoloxía americana neste tipo de enerxía, non se pode entender que entrañe un menor coste de divisas ca outras, que nen siquiera o Uranio se pode utilizar sen depender do exterior. Ao mesmo tempo iste tipo de industrias presentan un degran de concentración a todos os niveles que claramente se opón a "mayor diversificación" pretendida.

Por último o apartado c) do punto 4.2 "Preservación razonable del marco ecológico compatible con las dos premisas anteriores". Despois do que eiquí se leva dito entenderase que se algún tipo de enerxía pode producir desastres ecolóxicos incluídos desastres na poboación humana, aparte de deixar amplas áreas marítimas e terrestres incultivables e inevitables pra o futuro, esa é a enerxía nuclear.

Aos galegos non soio afecta o Plan no que toca á central nuclear de Sove, aínda que somente nos iste o punto máis importante, senón tamén o plan de exploración e investigación de uranio, pois entre as zonas do Estado consideradas pra unha futura busca de uranio atópase Galicia, é no caso de atopar, xacementos as espropiações van a ser rápidas como se contemplan no proxecto "Adecuación de la legislación de forma que se agilice el acceso al dominio minero..."

Pra rematar, vexamos como tamén os grupos políticos que defenden hoxe a moratoria das centrais nucleares están coincidindo cos intereses dos monopolios españois de electricidade, no programa enerxético contemplase que habrá centrais que tiñan autorización previa, pero que se vai retrasar a súa construción, por non facer falla agora van ter unha "moratoria". Mesmo algún deputado moi agudo xa andivo a decirnos que Xove non está pra construírse agora, pero o que non nos di e que o "Plan Enerxético Nacional" tén unha revisión

cada dous anos ou antes, e puidera pasar que centrais que hoxe teñen unha "moratoria" pudesen construírse máis adiante. En definitiva, o "Plan Enerxético Nacional" reposta a intereses das empresas eléctricas fíxose dende o Goberno, e apoiado dentro e fora do Parlamento polos grupos políticos alí representados, de esquerda e de dereita españois. ¡IXOVE sigue sendo un perigo certo! !

historias de esmagados

X. MARIN

"El Piloto, forajido tristemente famoso, muerto por la Guardia Civil en Belesar", titulaba, a toda páxina e en portada, o xornal El Progreso de Lugo, o día 11 de marzo do ano 1965. Semellaba que eramos un país sen historia, que estes "forajidos", asegúnan a prensa de servidume española e fascista, xurdían sen máis, pra cometer "roubos", secuestros, violacións, e todo o que o Código Penal castiga". En la misma comarca de Saviñao asesinó al dueño de una casa que se negaba a entregarle la cantidad pedida, y luego a un joven que allí entraba, prendiendo fuego seguidamente a la casa". Dende aquela, nunca crexou a prensa, en Galicia, que tipo de resistencia desfiou o pobo galego fronte á sublevación fascista. Unha resistencia desorganizada, apandando co baño de sangue despois de esmagada, unha resistencia falta de dirección —como reconocería o mesmo Xeneral Lister—, que no fin da guerra e sobre todo coincidindo coa utópica arela republicana de que os aliados, ao rematar a Guerra mundial, lle negaran o pan e o sal ao Goberno de Franco, souboise que o Goberno Republicano no Exilio condenaba a loita que acó se andaba a levar e mesmo que o Stalin, xa no 1948, a raíz dunha visita dunha delegación do PC a Moscú, aconsellara porlle fin á resistencia armada. No mes de outono, perto de París, nun local dos metalúrxicos, celébrase unha reunión que conta coa asistencia de seis representantes da guerrilla onde se decide "sacalos" do enfrentamento armado e facer unha declaración política, así como apoiar os procesos que se desenvolverían nos anos 49, 50 e 51. Neste ano, o derradeiro boletín oficial de "El Guerrillero" traxería nen máis nen menos, que un chamamento de desarme. En diante é o Piloto quen edita "Vida Guerrillera".

- FOTOS:
ARQUIVO
M. LEDO
XURXO FERNANDEZ

MIRELLA, A SUA MULLER,
FALA PARA A NOSA TERRA

O MINISTRO MILAGREIRO
Com a tripa valdeira é mala consejeira, a sente cárgalle o San Benito de todos as calamidades o Goberno de Franco.
Se os preitos ruben, com'os foguetes; se as contribucións medran com' a herba mala; se non hai sesentas, nin abonos, nin luz, nin gasolina, se hantra pol-os cansa hai que afixar lupo, a sente marmula... a culpa ten-a o goberno. S'un coitado que lampaba c'oa faga, despois d'un ano mangoneando a Birrandade, cal unha casa de catro pisos, os chismes axiña lle vetan as contas: tanto que raspiou d'os cupos, tanto d'as sesentas, tanto do nitro...
Moita sente, inora que o Fuero falanista, garan-tiza a liberdade de roubar... pro roubar en grande. Murmurar d'o Caudillo, e d'os que o redor d'el, emulábanse por faguer unha España con máis cárceres qu'escuelas; esperar d'os que se fan ricos d'a noite pra mañá, a mala fe. Se os gobernadores alcaldes e xerárcaes, quedanas c'unha mira entr-as unhas, fan-no sin malicia. Como diría Curro:
Sonche os que gustan d'as troitas
E como lle gustan, tentan
Pescar co' as bragas envoltas.
Pro o qu'hai que ver non son os defeitos, non son as virtudes, os milagres, que fai o goberno. Ojalá unha mostra. Os nosos labregos andaban enrabados pol-os cupos y-as taxas; quelxábanse de qu'a terra non daba nin pra broas de sedio ano.
Istaban murchos, com'a el os vira o selgullo; Mal o Ministro d'Agricultura de Franco (de quón as malas lencas din que ten cara d'esquello e manas de raposa) acaba de alcontralo remedio: vai poñer aparatos de Radio en todas as Birrandades; así, cando o labrego non teña os sesenta pesos pra contribución; nin abono pras terras, ou o forrozo a semana c'o embargo, dáas unha voltita pol-a Birrandade, e despois d'ouvir un bolero de Machín, acó-banelle as preocupacions. Non é isto maior milagre qu'o d'o Cristo de Limias? Abofellas qu'o que se conta, e de malra. Como dito Franco, outros se tán pior qu'a nos. Por exemplo, os negros d'o Congo africano que non disfrutan d'unha felicidade a tanta d'abastos que lles racione a fame... nin teñen chirimbole de Radio; Moito pior vivíase c'os Republicanos, pois aquelas potas de becallo, y-as illadas de touciño, estragaban os estómagos.
Os que se queiran, dúilles un consello: con char non matá-la fame. Eu, como bon galego, calo... e fago. Teño dous fillos h-o monte y-outro que rabia por liscarse pra-lo. Eu, y-outros dous veciños, un d'estas días, cavilamos dar unha voltita pol-a Hermandade. Ya vos gustavos a Radio... Pois a min tamen. Eu que esa noite tamen un traballito que faguer-vámalle prender lupo a esa cova de ver mes que se chama "Birrandade... de ladrós e lampantás".

PILOTO,
O ULTIMO GUERRILLEIRO

Ainda non callaran no noso país organizacións con pouso galego e popular, o incipiente movemento galeguista ficara sen expresión orgánica, a autoorganización dos traballadores e clases populares semellaba irrealizable; Non había partidos de seu na nosa nación. Pero a historia fíxose, tamén, no corpo da resistencia individual, durante vinte anos no caso do Piloto, algúns menos no Foucellas ou no Manuel Ponte; e esa parte da nosa historia reconstruímosla hoxe gracias a homes e mulleres que, coma Mirella, a compañeira do Piloto, sobreviviron ao illamento, á desinformación, a todas as negación smateriais, gracias aos amigos dos "homes do monte".

CATRO TIROS NA
CABEZA E NO VENTRE:
¡ALTO PILOTO!

O dez do marzal atopábase Luis no lugar da Bugalla, na comarca chantadina, pra retirar algúns cartos dunha casa. Darío, un dos fillos, viu-no —sen sere visto— e saiu pola porta traseira seguindo os seus pasos pola ribeira, cara o embalse que FENOSA construíu no Belesar. Ao pé dun regueiro, do Facheiro, Xosé Castro Veiga, "O Piloto" sentouse un intre pra comer, un anaco de pan con chourizo que alguén lle dera. Mentras, xa o Darío lle tiña contado o caso a Anxel Fernández Blanco, empregado no Salto,

ex-Subtenente e fillo dun brigada da Guardia Civil. O Anxel Fernández chamou ao cuartel de Chantada e posteriormente indicoulle á "benemérita" o lugar onde está O Piloto. Os Guardias seica non querían ir de boa gana, pero o Anxel ameazounos con lle dar parte ao capitán de Monforte. Rodeárono. Avo velo faltou tempo pra que catro tiros lle pegaran na cabeza e no ventre mentras un berraba ialto Piloto! Despois chegou o capitán —el xa estaba morto— pra lle zorregar duas patadas no cú: **Ahora te he cogido**, cerdo comunista, e a seguir trasladárono ao comentario de Sanfiz, onde lle fixeron velorio algúns veciños, fálase que pra evitar que viñesen á súa procura os seus compañeiros... De mañá, algúns din que o fixeron cachos coma un porco, outros din que non, pero todos concordan en que o enterraron "despido de todo, na terra, dándolle volta á escada onde o levaban". Cada primeiro de Maio aparecían froles roxas naquel lugar. Matarono, e deseguida vilas e aldeas foron visitadas pola Guardia. Nunha delas estaba a Mirella: "Eu dixen de sair ao monte, pero na casa onde estaba respostáronme que de ningunha maneira, que aquí se morremos, morremos todos... botei unha semá sen durmir (as mulleriñas púñanme herba dormideira, sen eu ver, debaixo da almofada... quedei sen unha cadela ¿de onde? el

O irmán de Darío: "Decíase que nos pedia cartos pero eu daquela xa non estaba en casa. Foi meu irmán, si, ¿pero non tivo culpa ¿ou? "

gastaba en papel, gastaba en multicopiar, el tiña máquinas de escribir, compraba tintas io demo do inferno! como non tiña contacto de fora traballaba e organizaba el! "

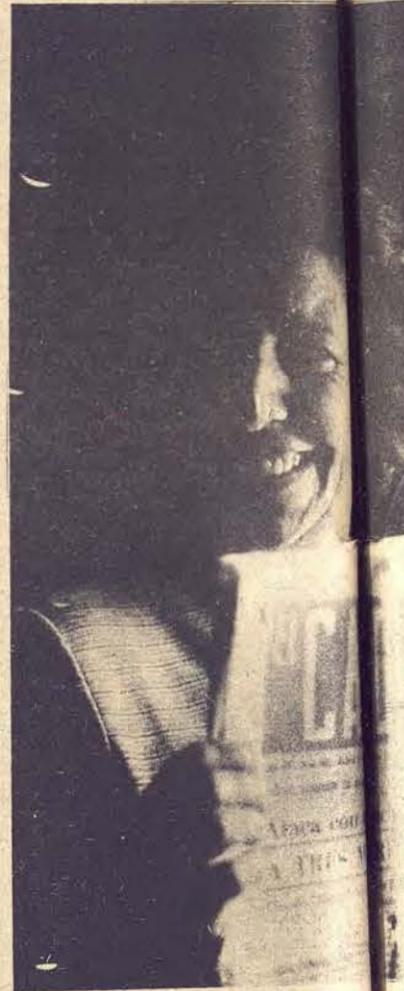
LUIS OU PILOTO,
ASEGUN

Ainda non cumprira os daza-seis, cando Xosé Castro Veiga entrou voluntario na aviación. Era o fillo máis novo dunha familia de Corgo, Lugo, caseira nunha propiedade do xeneral Tella. Fixo a guerra no bando "republicano" e por ise motivo metérono na cadea dende o 39 ao 43. Traballa, despois, camuflado de enfermeiro

nun Hospital en Madrid e sabedor que van na súa procura, unha boa noite apaña o tren e vense pra Galicia. E o 1945, data na que hai máis escapados pra o monte e data que consta no seu carnet de ingreso no "Exército Guerrillero de Galicia". Pasa algun tempo na zona da Coruña —inda se fala de certas bromas que lle gastou ao temible sargento Varela, bromas que repetiría coa Guardia Civil tamén en Chantada, como a clásica de botar unha partida con el e ao largar deixarlle un papelito que puña: "hoxe gañeille... O Piloto"—; deseguida aparece polos vales de Chantada e Eñeairón, e aparece por Recón, pola casa de Mirella Curto Candal. Mirella tiña daquela vinte anos, e o seu pai, o señor Santiago lembraba ben como izaran os "Hijos de Galicia" a bandeira republicana un día antes de cair Alfonso XIII. O seu nome, pra Mirella e pra todos os seus compañeiros será o de Luis.

O PARTIDO ERA
O MEU LUIS!

"Luis era moi bon mozo, delgado e dereitiño. Medía 1,75 —despois, co repouso, engordou e chegou a pesar 115—. Tiñache unha facilidade de palabra, miña filla, daba cada mitin nas casas que había que escoitalo e convencerse! El era o que organizaba e levaba o peso todo, porque non tivemos axuda de

Toda a prensa, e en especial a sensa-tiva, "buscase á amiga do Piloto".

naide. Pero facía clichés —lémbrome de Franco pendurado dunha roldana cuns taconciños...— itañá unha cabeza! . Facía os carnés, os cruñas, todo. Era mañoso, e cunha coitela de afeitar, nun pedazo de goma, reproducía o que

2

1

4

5

3

E así, o Piloto, de casa en casa, falando, tentando organizar, iba conseguindo apoios, editando a sua mesma propaganda, valéndose pra seguir adiante. Un bo día, no 1947, como tantas outras veces, a Guardia Civil sacou a Mirella pra chousa arrodada de metralletas. Mirella non dixo del, e aos poucos días ía visitar ao seu pai, seu hirmán e seu cuñado á cadea en Lugo. Alí entérase de que andan pra prendela. Fuxe pra casa dun familiar da sua nai en Castroverde. Recibe unha carta de Luis, vaise co Piloto e coa guerrilla pra o monte, vive nas casas dos "organizados", cose, limpa, axúdalle en todo menos en muxir as vacas, sobre todo cando se abre a emigración e van quedando samente os vellos, e o 6 de marzo do 65, sábado, Luis díxolle, como tantas veces, que tiña de facer un viaxe... nunca máis soupo del e despois soupo que o mataran xunto do Salto mércoles día 10, ás 11,30 h.

"Tal paixón sentiu por min cando me coñeceu que nunca me decía que ía por diñeiro, porque me disgustaba, pero o que é verdade é que sacaba estritamente pra vivirmos, sacábalo aos fascistas, pero se vía que tí tiñas unha necesidade e que non te podías valer dábache... se de casualidade os guerrilleros estabamos no monte, el repartía a comida e o mellor era pra os máis".

O COMANDANTE FELIX, UN INFILTRADO; O SENEN, UN TRAIOR

O ano 1948, o PCE decide retirarlle o apoio aos homes do

monte. Arredor desas datas o Piloto mantén unha xuntanza co responsable pra Galicia, (¿Santiago Álvarez?), nunha casa de Escairón onde o conminan a abandonar aquel tipo de loita. O piloto sácalle unha pistola e non parece disposto a ceder. Persoas próximas a el abundan en que semella que non obedecía ao mando e ao pouco tempo pode decirse que fica completamente illado e autónomo. Antes desto pasarían dous feitos importantes: a entrada dun infiltrado na guerrilla, o comandante Félix —Vicente Sanz Ortiz—, que fora guerrilleiro en Madrid, loiro, con pecas, responsable da morte do Benito (da dirección do EG de G.)

de Elías e de Santiaguito, e, un chisco denantes, a morte na Póboa de Rocas, Guillermo, Travesado e Antonio, caseque todos de León, por mor dunha traición (un home dos do Piloto, Senén, que rematou por acceder aos ofrecementos da policía pra colaborar na morte dos seus ex-compañeiros e na detención doutros que eran samente enlaces ou apoios).

Ficou, pois, o Piloto soio o Piloto coa sua compañeira Mirella, de casa en casa. "El tiño un carácter extraordinario, alegre, intelixente, a cada persoa dáballe o seu trato, asegun; cando os nenos ían ás festas regaláballes diñeiro pra que non dixeran que estabamos alí, e non lle gustaba que eu traballara, tiñamos ás veces desavenencias por eso, iverme cun delantall!, ¿a ver se crees que che teño de criada?, tíñame coma unha xoia".

O nome venlle de cando, aos 16 anos entrou na aviación (é o primeiro pola esquerda).

Mirelle Curto Candal: "funme con el por amor".

Era alto, forte, con bon porte, góstaballe a leituga: "El era o que zumbaba pra diante".

Dende o ano 47 Luis e Mirella empezaron a se converter en "desaparecidos".

Redactaba con claridade, convencía ao falar, era muito voluntarismo...

"Deixarei de sorrir cando deixes de quererme Xosé Luis", díse na dedicatoria.

A MORTE DO AQUILINO

Mentras o grupo lugues, a III Agrupación do Exército Guerrilleiro de Galicia, non foi sendo esfarelado, as accións comandadas polo Piloto eran norteadas por motivos políticos que compre situar no contesto preciso da resistencia e, sen dúbida, o lugar de honra lévano os axusticiamentos por crimes fascistas ou por estorsións ao pobo —o caso dos curas entrarían maiormente neste apartado—. Un dos casos máis controvertidos é, por exemplo, o do Aquilino, un rapaz de familia popular, matado urante unha operación na que lle prenderon lume a chamada casa de Ribela casa da que falaba "El Progreso" do 11 de marzo do 65). A cousa, nembargantes, é sinxela se se situa no seu tempo, xa que, por unha banda, o xento dos da casa de Ribela apropiárase dunhas ferreterías de xentes progresistas no Ferrol, a mesma casa era un niño de armamento e o bon do Aquilino servíalles aos señores de enlace e guardaespaldas en ocasións. Non era só, pois, cada día, ía coller nos capazos dun burro as piñas e a leña que lle daban.

DAS DURAS E AS MADURAS

As activiades de Xosé Castro Veiga ían, nembargantes, máis alá. Amais do traballo propagandístico —é o autor de boletíns enteiros de "El guerrillero", das cabeceiras dos mesmos, sí, dese dibuxiño do hórreo— e axitativo, do que daremos conta nunha próxima

entrega, e pra o que contrataba ás veces os servicios dunha imprenta monfortina, o Piloto non escatimaba pasearse polos coches de liña da comarca adoitaba se poñer atras, e se se terciaba sempre ecaron da Guardia Civil—, visitar os cafés, as veces na compañía de Mirella, poñerlle a un a man no lombo con forza, e non consentía que nada, na sua planificación fallase, hastra o punto de que ao se lle negar un socialista a servirille de intermediario pra recoller 25.000 pesetas que "P" lle pedía a un suex de Escairón primeiro pensou en o liquidar e despois cobroullas ao fallido enlace. Ben pola contra, non faan versións que se refiren á sua xenerosidade, inda que se coincida en que, como a todos os homes, "o monte bótaos a perder un pouco e danse máis a unha vida particular". Velái vai unha historia das xenerosas: unha vez ía o Riopedroso nunhas cantas mulas pra o tren de Monforte. Párano, Chámano polo nome e dinlle que lles fai falla cartos. Riopedroso contesta que leva poucos pero que de volta tragera máis, poisque tén que lle pagar as cabalerías o comprador castelán. Polo momento entrégalles vinte pesos. Dalí a unha semá, na mesma roita, volven paralo, vólvenlle os vinte pesos, porque "estes días fóronnos ben as cousas". O conto non para alí: unha muller ía co seu rapaz camiño de Monforte. O Piloto sal e preguntalle se tén cartos: "non, pero se nos deixas tranquilos de volta vendo unha vaca e douchos, agora vou co rapaz ao medico". O Luis dílle que vaia tranquila e antes de pasar Escairón vóltalle sair e dalle duas mil pesetas a ela, pesetas "que fora pedir a outro sitio".

AI VEN O PILOTO!

"Se non calas venche o Piloto" decíanlle aos nenos, e os nenos apañabán medos. Pero non eran os únicos. Todos coinciden en que a Guardia Civil disimulaba o que podía por non se topar con el e que a vista dalgunha referencia puñanse brancos co medo: "Na festa de Belesar seica había un guardia —comenta unha testemuña— na ponte, un chisco bébedo, cunha moza, e gababase deste xeito:

—Se estivera aquí o Piloto iba saber quen son eu.

—O piloto son eu ¿qué pasa? O Guardia escomezou a tremar e o Piloto colleu e botouno ao río no medio dun gran follón.

E caro o fin, cando xa sobrevivencia era o que contaba, o Piloto cobraba unha especie de imposto en certas casas, no Manco de Vielos, na Bugalla —de onde saiu Darío, o Chivato, que dende entón desapareceu do ugar e entrou recomendado no matedeiro do Porriño— un imposto sistemático que levou a que deran con el, a que o Anxel Fernández Blanco conminase aos gardias a disparar, a que un dos gardias dos que disparou perdesse a fala cinco días asegun ouvimos, a que...

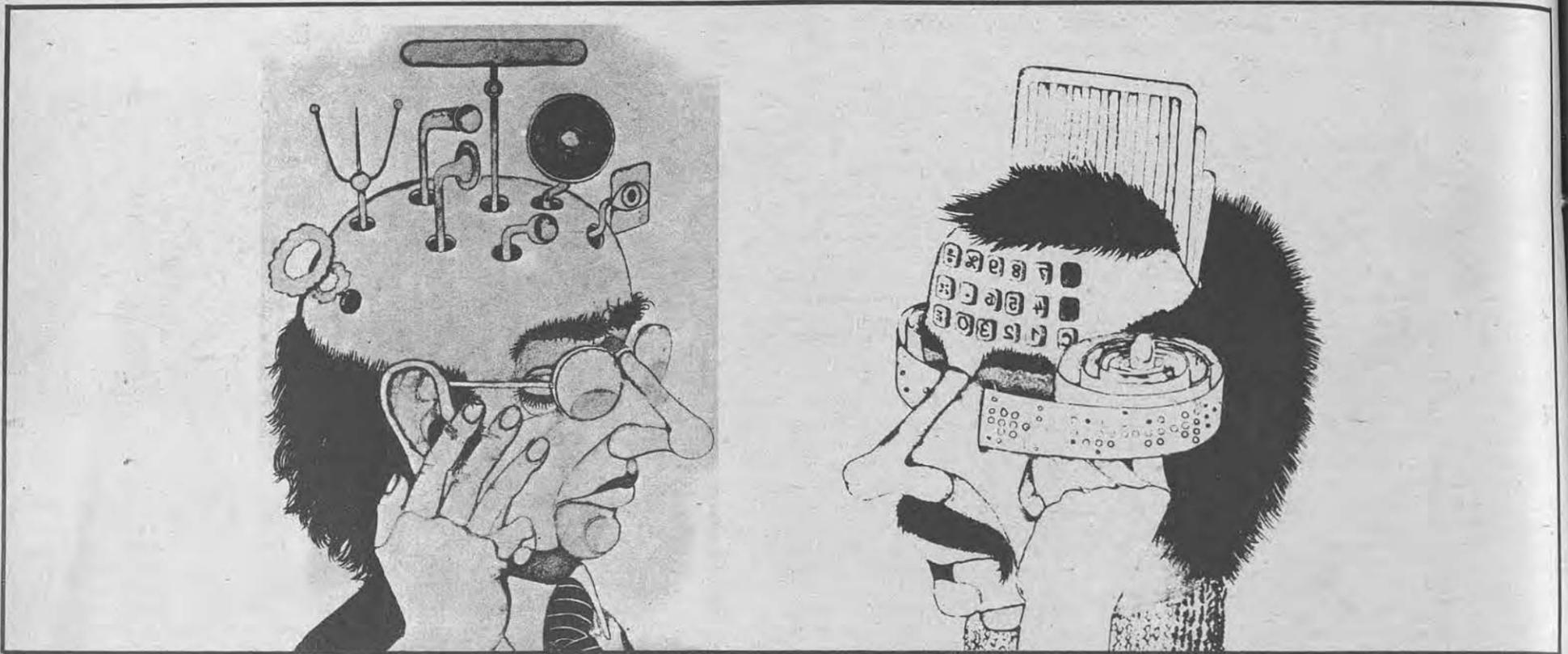
Así, o 10 de marzal, en Belesar, pechábase unha testemuña de excepción do que foi a postguerra no noso país e o síntoma máis precioso da necesidade de organizacións propias no país; mataban a Luis "O Piloto".

A. EYRE/M. LEDO.

ista, decían:
ería, hastra a foto de Dolores
áruri. Tiña multicopista, má
inas de escribir, (foi a Lugo e
couna da Casa de Sindicatos), e
on, non, nunca pensou en sair
a o estranxeiro: "ei mórrer
uí".

ESTE E O TEMPO DE NORMA-TIVI/LI-ZAR

XOSE MARIA MONTERROSO DEVESA

"Diríase que o seu nacionalismo está baseado nen máis nen menos que no antilusismo: como se os Reis Católicos tivesen sido portugueses ou Suárez fose lisboeta". CARLOS DURAN (A NOSA TERRA, 9-3-79).

Expresaba Carlos Casares en "L a Voz de Galicia" do 4-3-79, respecto de "A polémica sobre o galego", os seus receos cara o perigo de confusiónismo que pode supor a exposición pública desa corrente idiomática, ortográfico-morfolóxica, a máis cada día, que el chamaba "lusista". Como, pasados catro meses (4) —que deron tempo a outra "polémica", maiormente mantida en "El Ideal Gallego"— aquel xornal se non dignou publicar a miña resposta ao profesor de Cangas, é que acudo á contrastada hospitalidade de "A Nosa Terra", porque sei aínda viventes os puntos de dita resposta.

Cadro conforme firmante de "A lección de ler" en que as diverxencias entre Normas (Academia) e Bases (do Instituto e outros) son mínimas, polo que aí só se debe falar dunha única corrente con dous matices.

AI, OS MATICES!

A esta normativa (dobre), a única —dentro da minoría escribinte— universalmente espallada hoxe en día, veñana matizar, á sua volta, por unha banda, os chamados "isolacionistas" dos primeiros tempos do Instituto (Gallego I, II, III 1a. edición); e, por outra banda, os firmantes da famosa "Carta dos Cinco", dos que, cumpre sulíñalo, nunca máis se soubo, desde abril de 1978, en que saíron á palestra, en "La Voz", autochamados "independentistas".

Os citados "isolacionistas", entre os que eu colocaría os foneticistas espontáneos, antinormativos e populistas por excelencia —é dicir que máis que servir ao pobo, como din, aupándoos, pónense de par del, asumindo os seus erros como cuase —dogmas, son nada faceren por o convencer de que son erros só—, obsesos do diferencialismo acomplezados polo castelán no que decote se miran, e ao que toman como referencia cotidiana, antilusistas viscerais e anticastelanistas aparentes, que actúan, moitas veces, polo tanto, como antigalegos reais, ben mellor farían, de seren consecuentes e racionais, e xa que pretenden reflexar fielmente a fala, levando ese singularismo do galego ao punto de escribir cousas como: "ome" (por home), "berdá" (Por verdade), e, alén disto, outras como "xobín" (por xa o vin), etc.

Colocaríanse, daquela, na liña de cantos Gonzalos Correas, e con non pouca razón, defenderon de sempre as ortografías máis simplificadas —como eu mesmo fixen nos meus tempos de castelán —escribinte—, suprimindo h, v, adaptando k, q, c, z, g, e, j, dos que algúns serían eliminados, ao novo uso, etc., etc.; con todos os problemas que se derivarían das distintas falas comerciais sesos, geadas, xogos da y/ll, vocais abertas e pechas, etc.); o

que proba a imposibilidade de normativizar —e mesmo normalizar—, por este camiño, un galego único; a non ser que se escollera o oficializar un só galego escrito con liberdade neses puntos conflictivos; todo iso moi problemático, por non lle chamar suicida.

DOS MAL CHAMADOS "LUSISTAS"

Frente a estes "isolacionistas" están, ben o sabe Casares, os "lusistas propriamente ditos", que pasan, en ocasións, a barreira do prudente, para faceren de lingua escrita e falada dúas expresións lonxanas entre si, substituindo aquela practicamente polo portugués, sen repararen en que este e o galego son dúas variantes dunha lingua común.

E, por fin, os mal chamados "lusistas", que ben mellor merecerían o calificativo de "etimoloxistas", e tentan conxugar a fidelidade á singularidade da variante galega do tronco galego-portugués, coa comunicación, recuperada a través dun achegamento discreto á ortografía portuguesa —en definitiva galega histórica evolucionada—, cun mundo de tantos millóns de falantes —e algúns menos escribintes—, da Nosa anterga Terra, ao fin e ao cabo, lingüísticamente procedentes.

Menos lusistas do que os "lusistas" só nos preocupa (e xa vai sendo hora de me situar no campo), o castelán como único perigo real para o galego, e máis que anti ou pro queremos e cremos ser simplemente galegos. Defendemos a natureza latinista extremooccidental do galego; non nos aillamos para nos contemplar o embigo; non nos preocupamos de se "generoso" se escribe igual en galego que en castelán e italiano, cando a diferenza mesmo co portugués, está na pronuncia —é dicir no idioma real—, que tamén o italiano é coincidente con castelán e portugués, e viceversa, en moitas de vocábulos —precisamente por ese viceversa é que non nos preocupa que o galego se distere do castelán, e preferimos pensar e máis nos diverte dicir que é o castelán o que se asemella moito ao galego—; e, aínda máis, se queren vdes. diferencialismo co castelán, aí están, por exemplo, os lh e nh ou a acentuación que propugnamos, que compensan aqueloutra diferenciación de x/j/g que non en todos os casos, senón cando cumprir, nós abandonamos.

ENGADIRMOS CONFUSION?

Teño que lle dicir a Casares que a confusión se sementa cando o campo do problema é universal; e cando, como algúns fan, se dogmatiza —onde non hai norma oficial—, falando de correcto e incorrecto, en troque de aconsellábel ou non aconsellábel —e me non estou referindo precisamente á atinada sección de "A Nosa Terra" adicada ao idioma—; e cando, velaí o pior, cal fai algún outro, desde a súa irresistible inxeniosidade,

se escribe en castelán acerca de materias tales...

Que nin estes, pretextando ampliar o mercado de lectores, nin aqueles que, como Casares fai, temen escandalizar ao público —e entre os que eu me contaba até hai ben pouco—, caíron en que "a polémica sobre o galego" é cousa dos catro —ou catro mil— entusiastas de sempre —e que non nos engane o feito de seren os periódicos (nun país sen revistas culturais regulares) os que ceden as súas páxinas (lidas algunhas delas por todos, pero outras por poucos) para estes mesteres.

Que, cando aínda estamos a cuase-cero, gracias (!) ao parón violento dos cuarenta anos —que comezou "pouco antes do ano 40"—, non só se está a tempo de todo, senón que o tempo é mesmamente este; cando se vai oficializar o galego (?), cara o comezo, agardamos, da súa normalización; momento do ensino en e do galego, que é non só oportuno para discutir e decidir, senón que é a oportunidade única e máis a única oportuna (valla o xogo) de plantear a alternativa etimoloxista —sá partir do ensino será ético o seu uso; sen ensino a única ética era a alternativa castelanizante que até agora se utilizou, así de forte como soa.

E ogallá que desa discusión dé saído a luz, a base de ter cada quen a humildade necesaria para ceder no seu.

A DUBIDA COMO MENCIA

E dicir que os que por estas materias nos preocupamos e lemos —escritores, lingüistas, publicistas, curiosos— temos as cuestións claras abondo, e a exposición alterna dunha ou outra tendencia, co seus matices varios, non nos supón confusión ningunha senón apenas, e no mellor dos casos, unha sana dúbida, un novo motivo de reflexión, que pode supor, á vez, un troco de postura: ¿cantos de nós usamos un galego para o público en xeral —non só falado senón escrito: estas liñas son unha confirmación no meu caso; o meu libríño "Nau enfeitizada" será unha experiencia-sonda, e, por tanto, unha excepción nestroutro caso- e outro para os amigos?

E no caso de se dar —xa non a nivel de discusión, máis de uso directo— a dobre ou múltiple grafía no medio bibliográfico, máis minoritario aínda, a cousa non reveste perigo ningún de confusión. (E que non se me fale, superficialmente, de "élites": se non trata de "élites" percuradas, senón de "élites" de feito, que ogallá deixen de selo axiña).

E que así acontecendo, demostrao o interesámonos por estas cousas xentes non especializadas, especialistas oficiosos, nestes anos en que, por fin!, xa hai especialistas oficiais no idioma: quizais cumpre unha miga de refrescante "amadorismo" para compensar quer con experiencia directa e apaixonada, quer cunha suposta sensibilidade natural, aquela, por veces, fría ciencia adquirida "lonxe do sol"...

EUSKADI

O caso Olarra

MAIALDE

O día 4 pasado, o Xulgado n. 2 de Bilbo aceptaba a suspensión de pagos presentada pola empresa "Olarra S.A.". En días que seguiron, as declaracións dos sindicatos ELA e UGT, da Cámara de Comercio de Bilbo e da Caixa de Aforros Municipal de Bilbo daban unha idea da importancia do problema.

50 MILLONS EN DANZA

Os pasados 14 de abril e 14 de maio, a Caixa de Aforros Municipal de Bilbo avaláballe a "Olarra S.A." dúas letras por valor de 25 millóns cada unha, a "Ferro Hispania", contra presentación do Banco de Castilla. Un mes despois, o 11 de xunio, perante a falla de fondos alegada por Olarra, a Caixa de Aforros Municipal de Bilbo prantexa un embargo de bens dos dous irmáns Miguel e Luis Olarra. Por medio dun abogado da empresa, solicitan un aprazamento dos pagos; aprazamento que non consiguen ao non ter ningún aval bancario diferente do da CAM de Bilbo. O 4 de xullo, a empresa prantexa a hipoteca sobre dun terreo en Olarronde (Bizkaia), e sobre doutros bens dos irmáns, entre outros un chalet en Neguri, outro en Las Arenas e dous en construción en Laukari, igual que un avión propiedade de Luis Olarra.

UN EMPRESARIO DINAMICO

Luis Olarra pódese considerar como un modelo do "novo

empresariado basco". Director aos 28 anos de "Aceros de Llodio", ao tempo que xerente dunha pequena empresa que montara o sue pai a pouco da guerra, pasou despois a ampliar esa empresa (que hoxe conta con máis de 2.000 obreiros nas súas dúas fábricas de Euskadi), montar outra en Colombia e tomar parte nalgúns outras, entre elas "Fojas de Amorebieta". Os seus métodos, nembargantes, víronse denunciados de varias veces dentro e fora dos sindicatos. Xa hai tres anos, presentara suspensión de pagos na empresa "Parquet Española", sita en Mungia. Agora mesmo, vén de facelo con "Olarra S.A.". As centrais sindicais UFT e máis ELA-STV no dubidaron en calificar o seu comportamento de irresponsable, ao tempo que Alfonso Etxebarria, secretario de ELA, precisaba "A ningún que conoza algo a Olarra lle estranou nada esto".

SOLIDARIDADE PATRONAL

Non lle estranou, dendes de logo, aos sectores perto da patronal CEOE, de que Luis

Olarra é o presidente en Bizkaia, que se apuraron en presentaren expedientes de crisis nas súas empresas ligadas en xeral ao sector siderúrxico. Tampouco lle parece ter suposto golpe ningún a Luis Olarra, que nun tempo ben breve após positare 33 millóns de pesetas —ten conseguido o expediente de crisis. Expediente que terán de defender o actual vicepresidente de "Olarra S.A." e ex-ministro de Comercio, Enrique Fontana Codina, e máis o presidente do Colexio de Abogados de Madrid— ex-compañeiro de Olarra no Senado e nas anteriores Cortes, e tamén por designación real —Antonio Pedrol Rius.

Este caso é demostrativo tamén da situación de deterioro da siderurxia basca. Olarra, que a fins do 78 presentaba un activo de 900 millóns, presenta agora mesmo unhas débedas de case que 7.300 millóns; deles, 4.000 a curto prazo. Situación que o ex-candidato da UCD lle apón a formacións políticas da esquerda. Nesta caso concreto asegúnanse a presenza no Consello de Administración da Caixa de Aforros Municipal de Bilbo de membros de Herri Batasuna, e do ex-candidato do PSOE á alcaldía de Bilbo, o que levou ás cousas ao seu punto actual. As patronais da pequena e media empresa, da sua banda —ADEGI, SEA, EKOR— máis influidas polo PNV, non comparten a actitude de abandono de Luis Olarra e outros sectores do gran capital.

OLARRA, LUIS
(senador real)

CATALUNYA

Mais dunha trampa no consenso estatutista

Tarradellas a Madrid, pro os trasposos non acaban de chegar.

A atención política catalana ten sen dúbida a sua capital en Madrid, onde a dúas bandas e parellamente, estase debatindo o futuro político desta nación a curto prazo. Refírome, naturalmente, a presenza do Presidente Tarradellas na vila e corte, e o debate constitucional sobor do proieto de Estatut.

E, por se esto fose pouco, os incesantes viaxes do alcalde de Barcelona, Narcís Serra, tratando de arrincar con unllas e dentes os millóns que lle fallan pra poñer a flote a aldraxada economía do axuntamento da capital catalana.

Polo que se refire ao "stass" do Presidente, non hai grandes novas: Tarradellas está en Madrid con todo o equipo e coa Comisión Mista de Traspasos Estado Generalitat funcionando a tope. Pero, de momento, non hai consecucións espectaculares polo que se refire aos trasposos, que non acaban de chegar, e que de algún xeito teñen bloqueada a vida política de Generalitat provisional. Eso sí, as reunións continúan e o President móstrase esperanzado.

"ESTATUT ARA"

Polo que se refire ao Estatut, as espadas están en alto; os partidos estatais, e eu diría que moitos cidadanos, non poden agachar a sua preocupación diante da máis que probable "descafeinización" do proieto elaborado por consenso en Sau, e neste senso, houbo que xirar a ollada desde Madrid ao Club de Debates da Asociación da Prensa de Barcelona, onde, o luns á noite, Raventós, Pujol, Gutiérrez, Barreras, Canyellas e Senillosa, todos eles os máximos dirixentes dos partidos que elaboraron o Estatut, compareceron diante dos xornalistas co tema monográfico de "Estatut ara". En resumo que a noite non deu moito de sí. Eso sí, valeu pra poñer de manifesto a desconfianza que teñen axó certas forzas políticas se quita-

mos os partidos de Canyellas e Senillosa, de que o Estatut de Sau saia das Cortes reconocible. O partido gubernamental, a UCD, foi o blanco da noite. Ademais dun pequeno partido de ping-pong entre o Secretario Xeral do PSUC, Antoni Gutiérrez, e o dirixente de Coalición Democrática, Antonio de Senillosa, o prantexamento mais radical, o de Heribert Barrera, de Esquerra Republicana de Catalunya, que sin éxito propoñía que se se desfigura o Estatut nas Cortes, os parlamentarios cataláns abandonasen o Parlamento. Todos escorreron o bulto da definición a priori, e puxeron de manifesto a súa "vountade política" de defender por todos os medios o proieto. E, mentras os líderes ceaban cos xornalistas, a campaña "Volem l'Estatut ara" sal por todas as bandas coas máis diversas manifestacións: desde os mítins coloquio ás campañas públicas de sensibilización e propaganda.

O CHANTAXE

Un dos motivos da interpretación do desacordo da UCD, que circulou por Barcelona ao encetarse a semá, situábaso como un chantaxe do partido do Goberno, que retiraría as suas enmendas ao proieto de Estatut entroques de que se lle asegure a presenza de Centristas de Catalunya —UCD no goberno da Generalitat. Certo ou non, os partidos manifestaron a sua oposición ao chantaxe, pro non descartan a posibilidade dun **Bloque de Progreso** no que participaran todas estas forzas políticas pra formación do próximo Goberno da Generalitat, o que, dito doutra maneira, sería aceptar a presenza de Centristas de Catalunya —UCD nese Goberno.

Sobrancear, últimamente, o interés que poñen os políticos en desmarcar o Estatut de Catalunya do Estatuto Basco, xa que, considerados iguais, sería perxudicial, según eles, praos cataláns, entre outras cousas porque o Estatuto de Gemika é un estatuto do PNV, mentras que o de Sau e o froito do consenso de todos os parlamentarios elixidos en Catalunya que o aprobaron o 29 de Nadal do 1978.

O "Skylab" económico de UCD e os bascos

JOSE LUIS BLANCO MADRID

Mentras se preparan as vacacións de vran que comenzaran no mes vindeiro, posiblemente con dous Consellos de Ministros e a moratoria indiscutibel dos Estatutos de Autonomía, mesmo do que por razóns de oportunismo tamén indiscutido están a negociar o PNV e máis o o goberno, se coñoceron as diferencias entre a Comisión Constitucional e a Comisión dos parlamentarios bascos, produciuse un verdadeiro "Skylab" económico, aínda que o Goberno o queira ocultar a opinión pública.

Desta grande "queda" económica ("skylab"), se permiten a comparación samente o Goberno é responsable por non ter previsto a tempo un programa económico coerente. UCD, representante da política dos grandes monopolios e do gran capital internacional, dereita civilizada con ar europeu como se adoita decir, non ten incoemente en aproveitar oa chamada crisis internacional pra levar a cabo unha política discutibel de elevación de precios, de xeito que pasa a ser un dos países máis caros de Europa e/ou Occidente en canto a materias de primeira necesidade se refire, en perxucio das clases traballadoras.

Con evidente oportunismo o Goberno "negocia" tamén co partido que tenta se conforme como dereita en Euskadi, o PNV, un Estatuto que non satisfai a moitos ao non semente porse en cuestión a soberanía de

Euskadi, senon xa limitando as competencias que mesmamente lle outorga a Constitución española as chamadas Nacionalidades históricas, reducindo a soberanía delas e minimizando o termo Nacionalidades incluído no propio texto constitucional por mor de existencia das tres Nacións peninsulares do Estado —Euskadi, Catalunya e Galiza— e tamén por evidente oportunismo político das forzas centralistas ou estatais que controlan o Parlamento.

Mesmo é significativo que no xomal madrileño "El País", Mario Oanindía de EIA, integrado en Euskadiko Esquerra xustifique o apoio ao Estatuto de Gemika en en razón a unha loita de liberación nacional e social que se mantén en Euskadi desde 1936. O que se deduce das negociacións UCD—PNV dunha banda, e Comisión Constitucional e Comisión Parlamentarios

Bascos doutra, é que os seus membros non están moi avisados en dereito, quer seña civil—ciudadanía— quer seña administrativo—educación, ensino, policía, etc.— despreciando mesmo as posibilidades que pola sua ambigüedad e imperfección ofrece a propia Constitución española nalgúns aspectos.

E de prever que a pesares do pacto contra natura entre UGT—CEOE, criticado xa amplamente por moitas centrais sindicais periféricas e españolas, pra tentar por remedio a unha crise económica falla de previsión polo Goberno fracase e pronto esteñamos perante un outono quente de folgas. Outono quente que se os traballadores terán que levar avante, ao gran capital vaille permitir reproducire axustes que lle conveñan —reducción de plantillas, modificación da estrutura empresarial, introducción de monopolios—.

O problema é que a todo "skylab" económico sigue sempre unha crisis social que pagan os traballadores, e máis ao non estaren organizados, más que coa oposición española existente dificilmente chegará a un "skylab" político de UCD. Velaí unha proba: o pacto UGT—CEOE seguindo as liñas de Occidente" como xa dixó o presidente desta última entidade, un dos enrolados na Tricontinental, non hai que esquecelo.

¡Traballador español, cando aprenderás!

NICARAGUA

O imperialismo tenta desviar o trunfo popular

J.J. NAVARRAO/LLATZER MOIX

Nicaragua está a vivir días de caos e sufrimento, en tanto a dictadura de Anastasi Somoza cai por efecta da presión sandinista e a mesma corrupción que tén presidido a vida do país durante anos arrequeña nas horas derradeiras do réxime. Entramentras, USA manobra de cara a se asegurar o control do proceso político nicaraguense pra após a inevitable caída de Somoza.

Como xa temos apuntado doutras veces ao falarmos da crisis de Nicaragua, que leva tido períodos de maior e menor virulencia, dende comenzos do ano 78, en que asesinaron a Joaquín Chamorro, o líder sobranceiro da oposición moderada ao somocismo, a clave da cuestión fica na necesidade imperiosa dos USA de controlaren calisquer posible réxime que se puidera establecer en Managua, e de impediren calisquera tarabela independentista ou esquerdista que puidera ser contaxiable ao resto dos países de Centroamérica, tamén afectados por unha fonda crisis político e social.

intereses económicos dos que Somoza tén sido garda fidel ao longo de moitos anos.

Esta semá pasada, un alto funcionario norteamericano comentaba en Washington que "O réxime de Somoza e insostible de todo e é craro que hai que lle dar unha saída democrática ao país. Pero a única forza política nicaraguense que se pode facer co control do Estado son os sandinistas, e a implantación dun réxime á cubana en Nicaragua, non ía ser insostible; ía ser intolerable". O que retrasa o fin, ou pouco menos o atoleamento dos sufrimentos do pobo nicaraguense é, xa que logo, a inesistencia dunha solución de recambio ao somocismo que manteña os intereses yankees.

A OPINION DE WASHINGTON

Todo o sufrimento, toda a lentitude do agoniar de Somoza como señor feudal de Nicaragua esplicande en base a esa lóxica, e o -non menos feudal- do dominio norteamericano na zona. Aos estratexas políticos de Washington non lles queda máis aquela que condenaren ao Somoza de cara a escea internacional, e máis coordinaren accións políticas interamericanas pra acaderen unha solución negociadora pra o conflito nicaraguense. Pro o que en realidade conta pra os USA, alén de calisquer política de dereitos humanos, son os importantes

AI ARMAS E OS MERCENARIOS SOMOCISTAS

Porque Somoza quere marchar. Ou eso é o que testimúan, polo menos, os frebentos preparativos da Corte do dictador, que xa tén situados todos os seus bens en bancos de Miami, que, ademais, comprou unha illa-fortezza enfrente das costas de Guatemala, e que vive enterrado no seu bunker de Managua entremedias do medo dun súpeto derrubamento da súa

Gardía Nacional e unha cabezuda teima por salvar hastra os derradeiros refugallos do seu poder.

Da súa banda, os sandinistas vense tamén nun calexón sen saída. O seu poder militar, pesie a teren posto a mal traer á Gardía Nacional, non é resolutivo dabondo pra acadar a victoria. Sinxelamente, que o seu equipo non pode competir coa morea de armas que chegan a Managua dene Israel e a Arxentina con destino ao exército privado de Somoza, composto maiormente por mercenarios moi ben pagos e por numerosos vietnamitas cunha grande esperencia noutra guerra moi semellante: a do seu propio país.

O PONTO FEBLE

Os sandinistas teñen tamén un punto feble político. Son as verdadeiras vigas de sostén da loita anti-somocista, e teñen un programa craro pra sacaren a Nicaragua do caos de sesenta anos de dictadura da familia Somoza; pero esa programa bate de cheo coa estrutura do país, que non pode pasar entre un lusco e un fusco, coma se nada, de ser unha finca de Somoza sometida ás multinacionais yankees a se converter no primeiro Estado independente de verdade do Continente Sudamericano.

E daí o feireo político que preside estes derradeiros días da dictadura de Somoza. Os USA non queren perder o control da situación, pero deben relevar a un capataz, Somoza, que foi útil noutro tempo, e que agora é incómodo. Somoza quer marchar pra o "esilio dourado", que agarda por el, co froito da súa rapiña; pero pón condicións -mantimento da Guardia Nacional, e pervivencia dos partidos Liberal e Conservador, monifates políticos seus- e entramentras, non solta o seu sitiado poder.

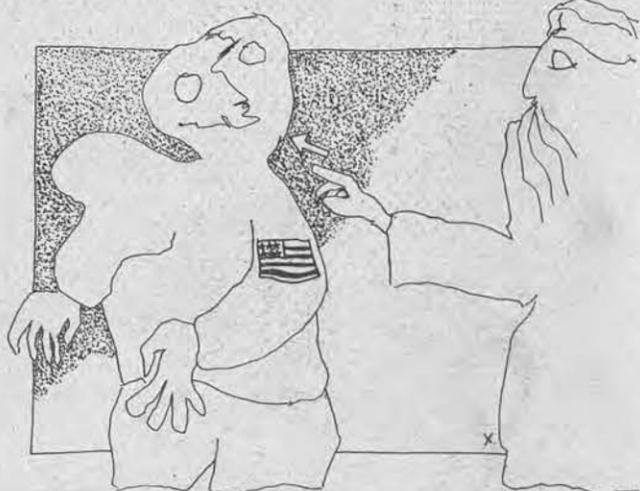
Os sandinistas queren desencadear un proceso revolucionario no país, pro saben que non o van poder facer en non pactando cos USA e os superviventes do somocismo, incluídos elementos moderados, nun Goberno de Salvación Nacional. A súa outra alternativa é unha improbable victoria militar, pendentas da ameaza dunha intervención armada norteamericana (xa hai algúns destacamentos de "marines" na veciña Costa Rica), que non ía significar nen máis nen menos que restaurar o somocismo sen Somoza.

E entramentras, en tanto o bambaneo político retarda máis e máis o fin de Somoza, a única vítima, que é o pobo nicaraguense, sofre e morre polos efectos da variedade de guerra máis crudel: a guerra civil.

O IRAN: A "FONDA DOR" IMPERIALISTA

RAUL FREIRE

A actitude típica dos imperialistas foi sempre ignorar e despreziar a historia e a cultura, por moi ricas que estas fosen, dos pobos que colonizaban e asoballaban. Actitude eurocéntrica, fachendosa, que leva a confirmar o propio complexo de superioridade, considerando que a non aceptación do "esquema civilizador" occidental polos "salvaxes", e por moitos motivos razoables que haxa, e unha actitude reaccionaria, atrasada, propia de ignorantes teimosos en non se deixaren "modernizar". E esa misión "civilizadora", ao fin de contas, é a que lle impuxo aos imperios (vellos ou modernos) de Occidentes a súa expansión. A defensa da "cultura" fronte a "barbarie" é, pois, a xustificación teleolóxica da posición e das accións de Occidente. E meirande mentira histórica, imposible.

Exorciza a propia historia e as actuacións de hoxe e o exercicio habitual pra manter a "boa conciencia" imperialista e pra arredar o "horror" do gran holocausto imperialista pasado e presente. De todos xeitos, a inmensa presuntuosidade non pode menos que deixarnos fundamentamente abruaiados.

Ler día a día e pinga a pinga as novas do proceso revolucionario no Irán nos medios de comunicación de masas occidentais ponnos en contacto directo co devandito. Non é samente que señamos conscientes da "fonda dor", inesperada ademais, que causou o derrocamento da dinastía Pahlevi no campo imperialista, xa que o Irán, perfectamente programado pra ser o xendarme dos intereses occidentais (e pra eso, occidentalizado), en zona tan importante foise ao tacho, senón que imosnos centrar na campaña propagandística-ideolóxica destinada a desprestixiar o réxime de Khomeini (tan sonado xa, con ribetes irónicos coma en Occidente), sensibilizando a opinión pública sobre da "barbarie" do novo réxime islámico, connotándoo de medievalismo escurantista.

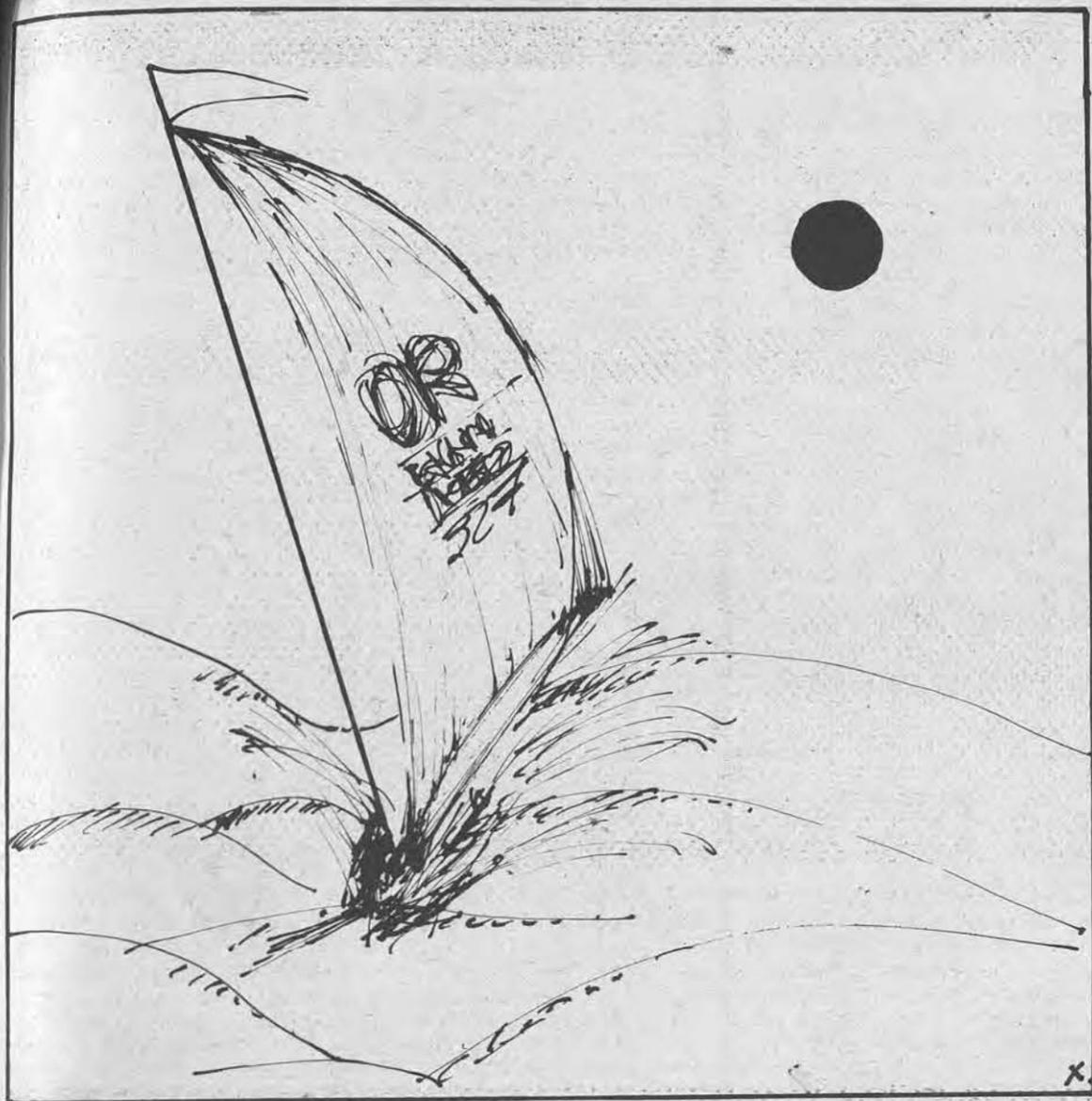
Deste xeito, día a día comunicáenos que as mulleres se ven obrigadas a volveren levar o chadur (velo), contra dos que se ergue o feminismo occidental; que se fusila a varios homosexuais (anque logo parece deducirse que eran parte dunha rede de proxenetismo); que se arredan os sexos nas praias e máis nos baños; que se "islamiza" a prensa e a TV; que "aqueilo" é unha anarquía, etc, etc. Nen verba de nos esplicar o proceso de nacionalizacións (recuperación polo Irán das súas riquezas e recursos), nen do proceso de dignificación nacional (recuperación da soberanía e o control dos propios destinos), do combate anti-imperialista victorioso que portagoniza o pobo iraní.

Porque eso sí, coídanse moi moito de lle esplicaren á opinión pública a historia do Irán, que é unha longa historia de loita anti-imperialista.

Se o Islam pode dividirse en áreas de civilización, se unha é árabe, a outra e persa. En dende a grandeza da dinastía Safavi, no século XVI, empeza a ser constante o papel de alianza e antreguismo das diferentes dinastías de Shabs ao imperialismo (ruso e británico maiormente), e enfrente, xa daquela, a alianza do siísmo co nacionalismo progresista. Devanceiro de Khomeini foi xa no século XVIII o lloitador islámico Al-Algani, e foito desa loita a Constitución progresista de 1908. Logo, o país viuse dividido e ocupado por rusos e ingleses. Unica excepción: o poder soviético, que en 1918 renunciou aos desiguals empréstamos, tratados e concesións obtidos polo goberno zarista do Shah iraní.

Máis tarde, sería o imperialismo USA o sustituto do anglo-ruso do século XIX. Derrubado pola CIA o goberno nacionalista de Mussadiqq, acelerouse o proceso de "occidentalización" (a través d eufemística "revolución branca") pra asegurar o bastión occidentalista na zona. Pero o pobo iraní desta vez o vendeor, rexeitando os procesos culturais imperialistas e buscando na súa propia identidade cultural os motivos do seu propio desenrolo.

Os deportes no vran

Chegou o vran, e parece que o deporte esmorecera por mor do aumento da temperatura. Remataron as ligas máis importantes (fútbol, baloncesto, balonmán, etc), e os seguidores están a descansar.

Pero tenen o deporte nen os deportistas durmen no vran. O deporte-espectáculo déixalle paso ao deporte como exercicio físico. Os "hinchas" penduran dunha percha a bandeira máis a gorra do seu equipo, e calzan as zapatillas, bañador, camiseta, ou collen unha raqueta. Xente que no inverno acugulou graxas, agora ten a teima de se poñer á línea facendo deporte (1).

As vacacións son pra moitos un reencontro con exercicio físico que non se tiña feito de antes por mor do pluriemprego, mal tempo, preguiza, ou case sempre por non ter un instalacións. E agora, a climatoloxía da estación e máis a existencia de lecer levan á xente á práctica do deporte.

E clásico o pulo que nesta

época do ano collen os deportes acuáticos, pero, sobre todo, o vran é importante pra o deporte do mundo rural.

O campo non conta coa máis pequena instalación deportiva, e os rapaces galegos están desasistidos de todo. Os grupos escolares non contan moitas veces con elas, e cando as hai, están infrautilizadas por non haber profesores de Educación Física nen horas libres abondo. Tampouco poden practicar en terminando as clases, pois teñen de coller o autobús, nen na casa, á que chegan de noite. Tampouco os sábados son bos días, pois é difícil o desprazamento.

Endebén, no vran, malia os traballos agrícolas, o rapaz ten tempo de se xuntar cos

compañeiros e xogar en calqueira prado que esteña xa segado. E moi importante o prado, xa que noutro tempo somente podían facelo nas eiras ou nas estradas.

Veñen logo as festas, e organizar partidas entre parroquias, e en xuntándose dúas ou tres, que a xente non abonda moito.

O vran é a época deportiva por antonomasia da nosa nación, pero o que non podemos é estar todo o ano a agardar que chegue esta estación pra práctica deportiva. Galicia necesita unha estrutura deportiva axeitada ás súas peculiaridades. Non se pode afastar aos rapaces do medio rural, e tampouco facer do fútbol o único deporte. Que os fillos dos labregos tamén necesitan facer deporte todo o ano.

PUCHEIRO

(1) Moitas veces, dada a pouca práctica, ao quererem ir moi apurados na súa posta a ponto, o que fan é colleren unhas maniotas.

Historias dun vello trampeiro

Sempre gostei da vida dos trampeiros, e chamábame moito a atención cando vía unha película ou lía un libro onde aqueles xotos cazadores, en pleno contacto cunha Natureza esuberante, pura e salvaxe, sobrevivían cos animais capturados, con lazos e cepos. Xa hai moitos anos que no norte de Europa, USA, ou Canadá non hai trampeiros, debido á escasez da fauna e á chamada de confort e da civilización. Cáseque todos os países cultos teñen leis protecciónistas da fauna salvaxe e practican a caza dende un punto de vista racional, pra aumentar e millorar o número de individuos. Nembargantes, aínda hai propietarios de coutos de caza que pagan moitos cartos pola sistemática destrución de predadores: lagartos arnaís, aves de rapiña, raposos, etc, convertindo o monte en grandes galiñeiros onde as perdices non se saben defender e cáseque non poden voar. Agora non é frecuente atopar un trampeiro, pro aínda os hai en zonas privilexiadas con abondosos boscos e animais salvaxes, de xeito que os pelexos e as primas que pagan os cazadores, axúndalles a vivir.

Pere "Gorra" é un vello pequeno, miúdo, seco, coa cara chuchada de tanto pisar monte e do roce da tramontana. Non é moi faladeiro, anque se adiviña a tranquilidade e o saber que tén, deprendido coa experiencia que dan os anos. Leva na cabeza un pucho de plástico forrado de pelexo, e na porta da casa xa se ven os trebellos do seu traballo: cepos de afiados dentes, así como algún pelexo de teixugo e de martaraña. Moito me faloron del de que era un gran cazador, que collía moitos bichos e que era un esperto no reclamo, chamando as perdices coa boca, e cos conos que ten o ameneiro (Alnus glutinosa) metidos na boca facía un asubío que atraguía coellos, raposos e aínda cobras; desto hai testmuñas que o poden decir. Agora pouco, porque non hai tanto como antes, pro leva cazado 98 porcos bravos e Deus sabe cantos coellos, perdices e lebres. Ten unha cadela pointer, pra perdices, que é o que máis lle gusta a caza cando tén ocasión. A perdiz hai que cazala man sobre man, pateando moito e dándolle voltas ao cazadeiro, así, unha ou outra vez caen, pro hai que andar moito: mátanse cus pés. Dí que o que acabou coa caza foron as pistas e os vehículos de motor, xa que agora pódese ir a claquera sitio e antes había que ir andando ou en bicicleta, e deste xeito, eran moi poucos os

que se desplazaban Km. á busca de bos cazadeiros.

Hai que sacarlle as verbas facendolle moitas preguntas, pro chegan poucas pra coñecer o enorme saber cinxético e o coñecemento da Natureza que ten este home. Falamos da misomatosis, que aquí aínda é frecuente, e entón contoume que se había repoboado con coellos un couto, onde subían aos albres froitais e comían, os gromos da punta das poulas: este raro feito comprobeino nalgún libro.

Captura martarañas, teixugos, fuiñas, martas e sobor de todo raposos, collendo un promedio ao ano de 50 destes últimos. Pra coller estes predadores non usa mais ca cepos de aceiro, que enterra con moito coidado nos camiños por onde pasan. Xeralmente non lle pón ningún cebo, e o primeiro día é raro que caía algún. Vai todos os días de mañanciña revisalos, e cunha forca de madeira posta no pescozo do animal pra evitar mordeduras, pode ceibalos dos afiados dentes de aceiro, se xa non escaparon antes roendo a perna prendida, como fan as martarañas. En un esperto en esfolar, fai un corte na barriga e por alí valdeira tripas e carne, de xeito que non se estropea ren, non fai falla abrílos derriba pra baixo, pro é unha labourea delicada aprendida despois de practicar con centos de animais. Así, o pelexo ten a forma natural, meténdolle palla dentro e somentes lles bota borralla pra págalle 50 pesos por cada raposo morto, e el véndeos despois a 3.500 ptas. Tén un permiso do lcona pra esta caza, que lle amplía o período hábil, pro desde que acaban os fríos non valen os pelexos, pois que lles cae o pelo, e se colle algún animal así, volveo ceibalo pra que críe. Antes collía londras, pro agora non as hai, cousa que non entende este Sr.. Se colle algún gato bravo, céibao, porque está protexido pola Lei, pero, esto tamén é raro. Hai moitas dinosiñas, que morren axiña por quedaren collidas pola barriga de pequenas que son.

A existencia deste trampeiro non se comprende se non houbera grandes boscos de enciños e sobreiras onde poden atopar acobillo e alimento moitas especies de animais. As cortas de arbres, a repoboación indiscriminada, a contaminación, en fin, a destrución do medio ambiente poñen en perigo a vida e a beleza do mundo en que vivimos.

ANTONIO PIÑEIRO SEAGE

S. Clemente Sasebas, 23-3-79

**VEN MERCAR A TUA ROUPA
A TENDA DA XENTE NOVA**

Estreita de San Andrés,
2 e 4 - A Cortiña

A COMERCIALIZACION DO LEITE

Denantes de encetarmos o estudo da comercialización do leite, é comenente darnos unha visión moi por riba da estrutura deste sector en Galicia. O censo bovino en Galicia representa o 23 por cento do total do Estado español, con 1.047.591 cabezas.

O 58 por cento destas vacas están consideradas leiteiras. Este alto porcentaxe (no Estado español non pasa do 41 por cento), non reflicta exactamente, nembargantes, a situación das distintas cabanas. Entre as vacas consideradas leiteiras, as que pertencen a razas especializadas na produción do leite (frisona, pardo-alpina, etc.), non representan máis ca o 33 por cento. Ou seña, que os 2/3 das vacas consideradas leiteiras pertencen a razas, maiormente a rubia galega, que non son precisamente razas especializadas nesta produción.

No Estado español, o porcentaxe de razas especializadas representa o 63 por cento.

Outros datos poden abondar na falla de selección e deficiencia productiva da agricultura galega. O rendemento de leite por vaca e de 2.415 litros por vaca, en tanto que en Santander e de 3.364 litros por vaca, e no País Basco de 3.916.

O minifundio tamén impera nas explotacións gandeiras, tal como demostra o cadro 5.

CADRO 5

Tipo de Gandería	Galicia	Estado Español
De 1 a 4 cabezas	74 por 100	66 por 100
De 5 a 9 cabezas	22,2 por 100	25,8 por 100
De 10 a 19 cabezas	3,4 por 100	6,9 por 100
De 20 cabezas e máis	0,4 por 100	4,3 por 100

A pesares de todas estas deficiencias técnicas e productivas propias dunha estrutura moi pouco a xeito coa realidade actual, o gran número de cabezas, a intensidade do traballo agrario e o aumento do rendemento (que se dobrou en 10 anos, sendo, polo tanto, superior ao da C.E.E.), debido a substitución de vacas de raza rubia, por máis especializadas, fai que a produción leiteira en Galicia seña moi importante, representando o 22 por cento do total da produción do Estado español.

En contraste co conxunto do Estado, na estrutura da nosa produción leiteira, sobrancea o alto valor do autoconsumo, que chega ao 35,6 por cento. Convén destacar o alto porcentaxe adicado a produción e elaboración de queixo e manteiguiña caseira. Iste queixo comercialízase despois, na súa inmensa maioría, ao traveso das feiras que teñen lugar no país. En tempos había feiras adicadas exclusivamente a iste produto, sendo famosas as de Arzúa e Friol. Iste feiras, clásico exemplo da comercialización tradicional na agricultura galega, están desaparecendo debido ao control que sobor da comercialización exercen distintos monopolios. Noustante aínda fican vivas algunhas delas, e outras revitalízanse con carácter turístico.

Correspondendo a esta estrutura e a función da produción leiteira, a súa propia estrutura pode definirse dende varios puntos de vista. En primeiro lugar, comprirá sulñar a magnitude do sector industrial leiteiro en Galicia. Así, no cadro núm. 6 vense o número de industrias leiteiras en Galicia polo número de empregados e o seu porcentaxe verbo do total do Estado español (1974).

XAN CARLOS CARREIRA

CADRO N. 7

Estructura da produción das industrias leiteiras en Galicia

Producción	sobor do Estado	sobor do total (valor en millóns de Ptas.)
LEITE	8%	64%
Esterilizado	7,2%	23,5%
Concentrado	9,5%	2,1%
Pasteurizado	8,5%	26,1%
Condensado	7,5%	8,1%
Maternizado	3%	0,006%
En pó	8%	4,2%
Queixo	11,5%	14,5%
Manteiguiña	9,2%	4%
Varios	8%	13,2%

Non é doado determinar a cantidade de leite entregado as Industrias lácteas en 1974. Noustante, se pensamos que o porcentaxe se manteña semellante ao de 1976 (apenas hai diferenza a produción) podemos observar que a cantidade de leite entregado as industrias en Galicia, representa o 18,6 por cento do entregado en todo o Estado. A cantidade de leite consumido polas industrias galegas, pódese situar arredor do 9,4 por cento. Diste xeito, practicamente o 50 por cento do leite comercializado polos labregos galegos industrialízase fora de Galicia.

De toda esta situación poderíase tirar a conclusión de que a industria leiteira en Galicia é unha industria cativa que apenas absorbe o 41 por cento da produción leiteira galega, en tanto que no Estado Español, a industria absorbe case o 75 por cento. Isto pódese deber maiormente a dúas causas:

a) O alto nivel de autoconsumo existente en Galicia, rasgo típico dunha economía precapitalista aínda non orientada totalmente ao mercado, e que se retraí cara ao emprego na propia explotación e pra propia familia cando as condicións diste non son as acaidas.

Esto queda reflexado nunha encuesta feita na comarca da Terra Chá luguesa por un equipo do Ministerio de Agricultura, que nos amosa a importancia do autoconsumo equindo a dimensión das explotacións.

Dimensión	% produción comercializadas
0 - 4 vacas	51,6%
5 - 8 vacas	58,4%
9 - 15 vacas	67,5%
Máis de 15 vacas	92,7%

b) O papel eminentemente esportador da produción leiteira galega, xa que a metade do leite comercializado é por industrias de fora, sen contar co porcentaxe de produción das industrias implantadas en Galicia e destinadas tamén a manter mercados de fora.

O volume de inversión en industrias leiteiras nos derradeiros anos ven confirmar iste raquitismo e a falla de importancia das industrias galegas.

CADRO N. 6

Industrias existentes en Galicia por núm. de empregados	E. Español			
	1-5	6-10	11-25	26-50
Galicia	11	8	7	5
E. Español	190	74	60	43
Galicia	5,8%	10,8%	11,6%	11,6%
E. Español				

	Mais de 250		
	51-100	101-250	Mais de 250
Galicia	4	4	—
E. Español	58	35	15
Galicia	10,5%	11,4%	0%

O personal empregado por estas industrias representa somentes o 75 por cento do total en todo o Estado español. Outros datos poden definir millor a magnitude diste sector industrial. A nergia consumida representa o 9,4 por cento da total das industrias leiteiras do Estado, e o valor das materias primas consumidas é o 9,4 por cento. Comó consecuencia de todo isto, non é de estrañar que o valor da súa produción non represente máis que o 8,4 por cento da produción total do Estado.

A estrutura da produción das industrias leiteiras en Galicia, refléxase no cadro núm. 7.

da terra asoballada

ENTRE BASTIDORES

UN RUMOR

Rumores son muchos los que recogemos al término de la jornada. Cada uno, en la dimensión de su protagonista o, por lo menos, la que le quiere dar a su vez, el promotor de la conjetura. No hay que hacer caso de todos sólo por pura ética profesional. Lo que ocurre es que

algunos tienen cierta base y las especulaciones que hay en torno a los mismos pueden merecernos su crédito.

Es el caso del que ahora nos hacemos ecos y que señala que el señor Suárez Canal, teniente de alcalde del Ayuntamiento alariceno, y único diputado en la Corporación Provincial representante del BN-PG, podría abandonar dichos cargos. Claro que no sería por propia voluntad sino que el asunto se refiere a que el señor Suárez Canal está

desempeñando la función de profesor, en calidad interino, y se especula con la posibilidad de que fuese trasladado fuera de Galicia —se habla de León—.

Como nota curiosa, diremos que el pleno municipal de Alariz, en su última sesión, se mostró en contra de los desplazamientos de los maestros fuera de Galicia. Algo hay por medio o alguien teme o sospecha algo. Dicen que es una "estratagema política".

"J.J."

REPLICA DO BLOQUE A UN FALSO RUMOR

A U.P.G. e a A.N.-P.G., organizacións políticas do Bloque Nacional-Popular Galego, verbo da gacetilla titulada "Rumor" publicada nas páxinas centrais de "La Región" de 1 de Xulio de 1979, no nome dunha presunta "ética profesional", e firmada por J.J., manifesta o que sigue:

1.— Absolutamente falso é que haxa intención de dimitir no tenente alcalde de Alariz e diputado provincial do Bloque, Alfredo Suárez Canal.

2.— Rotundamente falso é

que o deputado do Bloque seña profesor interino.

3.— Rotundamente falso é que esteña afectado polo esplazamento forzoso de mestres, xa que non é mestre.

4.— O señor Suárez Canal é profesor agregado por oposición de Matemáticas do Instituto Femenino de Ourense.

5.— No nome da "ética profesional" solicitamos do periodista "J.J." que, antes de darlles publicidade, verifique os rumores obxetivamente despresurizados pró Bloque.

Ourense, 2 de Xulio de 1979. (Siguen firmas de AN-PG e da UPG)

DA ARTE E DOS XEITOS

Por FELIPE SENEN

FAILDE, O ESCULTOR DO GRANITO, O ARTISTA DO POBO

Poucos artistas comprenden a sensibilidade da súa terra, cecais por que están levados por ises canons alleantes que a cada momento nos imponen os cenáculos de académicos, de marchands, de iluminados que somentes íles se sinten con tino pra enxergar a arte. Ista e a verba; Antonio Failde Gago, artista do pobo que morreu neste mesmo día sete, foi un canteiro que enxergou a tradición da escultura galega, djsa arte que ten suas raigañas mais fondas no Megalítico, na cultura castrexa, no Prerrománico e no Románico do Mestre Mateo. Arte que está en deixar falar aos materiais do país, aos nosos granitos: teixos, rosas, grises, negros ou verdes.

Failde morreu en Ourense, nise mesmo Ourense sempre baril de artistas, alí, na cidade na que o gran escultor nacera no 1907, perto da "Pena Vixía"

que agora lle chaman a calle Hernán Cortés e na mesma encosta que leva ao Montealegre, a Pena dos Namorados dende a que se esculcan todos os horizontes e o fondello de Auria. Pedra lenda e vida na obra de Failde. A paisaxe influe na vida e na obra do artista, dise meniño que aos poucos meses queda con "Rosiña", unha muller de Godexás en Piñor. Os seus pais van gañar a vida cara as Américas. Os abós, en Piñor, loitarán pra que o seu neto seña un bo mestre canteiro... daquela non se podía máis.

A homildade de Failde, a observación, o entusiasmo, a tenrura, a forza, a paciencia, a insatisfacción, fanse transparentes nas suas obras, nisas escultoras feitas pola necesidade de comunicar algo, de darlle voz ao granito e non pola pose ou polo personalismo que nistes nosos días move aos artistas. Por isto mesmo o Mestre Antonio Failde fíxose querer, gañar a

amistade dos galegos "bos e xenerosos" ou mesmamente recibir unha beca de axuda da Diputación ou o título de Correspondente da "Academia de Bellas Artes de S. Fernando"... Pouca cousa. Failde meréce todo por que il soupo facer ise xogo da arte, recoller e pasado e facelo futuro, decir co material dos nosos montes:

Porriño, Avión, S. Mamede, Trasalba... que hai unha arte galega, unha escultura que está a par coas obras de Colmeiro, Laxeiro, Prego, Seoane, Virxilio, Sucasas ou dos novos, mozos escultores, Bucifios, Xosé Cid, Acisclo... Non sei por qué, pero tamén istes tres homes do Bronce, da pedra e do barro son ourensáns coma Failde.

A obra de Failde está aí, nos cemiterios, nas encrucilladas, nas estacións, nas prazas, nos mesmos lugares nos que o artista ou servador tomaba os seus modelos, isas "rianxeiras", vendedoras no mercado, os animais, os maliciosos demos, os frades nos seus maitíns, os "escravos do fisco", os nenos que con mans lizgairas e de anxo tentan tocar a gaita ou a flauta... Todas isas figuras aruñadas soave na pedra rosa, gris ou teixa que dende o seu peso fire nos que sen querer ou querendo nos paramos a ollar a arte.

Grandes esculturas como o

Alfonso X de Pontedeume, ou a Fonte do Paraugas da Estación de S. Francisco en Ourense, sen contar o proxecto non feito do Moimento ao Emigrante que iría nise baril curuto do Castro de Abelenda, nas Terras do San Xusto de Avión, ou as pequenas escultoras que, como xoias nos da unha nota de edicia e de pesar misturados. Arte que tras do granito leva unha fonda comunicación. A cabeza do Padre Feixoo, en Allariz, somella un ovo, unha cabeza castrexa, elemental, un ovo posto nun niño, ise e o seu siñificado, algo ao que a nosa sensibilidade

colonizada tén que afacerse pra seguir o vieiro de luz que acendeu Castela: Facer arte en Galicia é axudar a comprender Galicia, a atopar a nosa liberación. Failde é un exemplo. Ogallá que o artista Antonio Failde esteña xa nise pórtico da Gloria dos nosos Patriotas, un home humilde mereceo e un artista do noso pobo aínda máis.

andando a terra

Por M. HORTAS VILANOVA

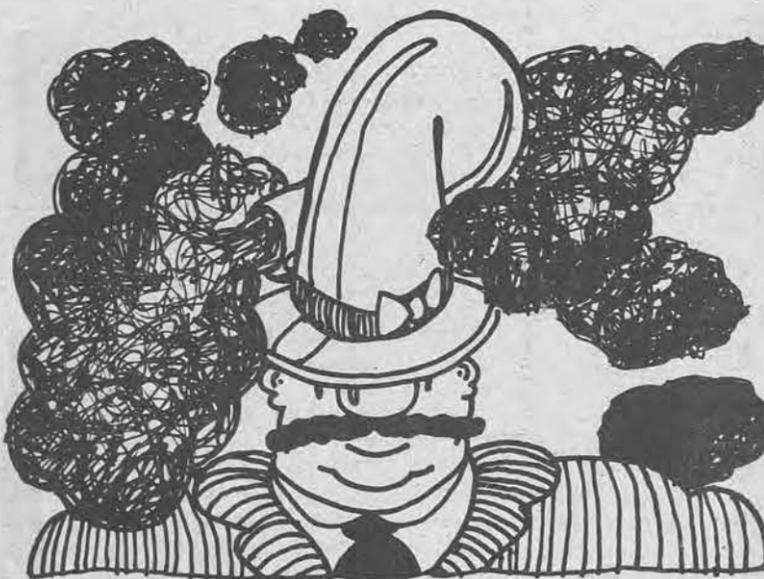
A PAISASE DE OURAL

As terras de Oural, entre Sarria e Monforte de Lemos, son outas e frías. As casas son cuadradas, feitas de pedra e lousadas de pizarra, a catro augas como na Terra Cha. Abundan as abidueiras. As xentiles, brancas, esguías, sonoras abidueiras, de brnca madeira como raios de lúa. A paisaxe ouralesa —¿estará ben dita, neste caso escrita, a palabra?— é sobria e áspera. Dunha coor dhumba. Atendendo o seu nome, Oural —que cecais siñifica ouro— ún maxinaba unhas terras douradas, tirando a marelo. O único marelo destas terras é, no seu tempo, o das chorimas ou froles de toxo e das follas das abidueiras que o Outono doura e o ar abanea, facéndoas mais transparentes.

Denantes da actual fábrica de cemento, Oural era un torfón labrego, cruzado pola estrada Lugo-Ourense por Monforte de Lemos, con ramal ó Incio e pola vía do tren, coa súa correspondente estación, amparada por media ducia de casas labregas. A

estación está case á saída do túnel mais longo de Galicia. Un túnel en costa que facía xemer e bufar ás vellas locomotoras de carbón e que enchía de carbonilla os señores viaxeiros, aínda que levaran pechadas as ventanillas do vagón. Na mesma estación había —e hai— unha fonte que botaba a súa auga por un cano de ferro. Cando o correo ou o mixto paraban na estación de Oural a xente baixaba a beber na fonte e a encher botellas e outros ataños. Polo visto aquela auga era moi sabedora. Agora a fonte sique no mesmo lugar. Mais o seu cano non verte auga. Somentes bota unhas pingas lentas, pesadas e grosas semellantes a bágoas. A unhas bágoas tristeiras e desamparadas.

Dende que en Oural puxeron a máquina de cemento, a paisaxe mudou totalmente. Das chime-neas da fábrica sai un fume que mete medo. No pobo non se olla endexamais unha fiestra aberta. Terras, lousados das casas, árbores están cubertos dun pó esbrancuxado que botan as

chimeneas das fábricas e que o invade todo, en varios kilómetros a redonda. Poucas paisaxes de Galicia soportarían unha agresión como a paisaxe de Oural. Incruso as capas que cobren os valados están encintadas con cemento.

O redor da fábrica de cemento

xurdiu un novo povo. Unhas ringleiras de casas, feitas dun xeito anárquico, sin planificación de ningunha clás. Semella un povo do Oeste americano, deses que salen nas películas de vaqueiros. Non nos estranaría nada ver en Oural, o paso do

auto de línea, que sairán unhos bandidos de película, atracar o auto como se atracaban as vellas dilixencias. E que un cherif de longos bigotes andivera cos bandidos a tiro limpo. E que un bar, no que polo visto se come ben, aparecera un rótulo que diga "Saloon". Neste bar xa se fala un castrapo purísimo. Estamos seguros de que a próxima vez que vaimos por alí, xa escoitaremos falar ianquí.

Realmente solprende a transformación que sufriu Oural dende que instalaron a fábrica de cemento. E unha boa proba do que é a industrialización irracional. Abonde con decir que, polo menos, nestes anos pasados, os de Oural celebraban como festa patronal o San Dezaoito de Xulio. Este feito coído que esplica moitas cousas. E aínda sospeito que hai moitos veciños de Oural que lle están moi reconocidos á fábrica de cemento pola borralla coa que permanentemente agasalla a bisbarra e que ningunha choiva, por teimuda que sexa, é capaz de limpar.

oidioma

Por MARIA PILAR GARCIA NEGRO

ENCETAR O PAN

Hoxe imos tentar, como outras veces, facer un exercicio de corrección semántica, para evitarmos o uso indebido, en contextos que non son os oportunos, dalgunhas palabras. Para marcar o inicio dunha acción, temos no noso idioma

varios verbos. O mesmo verbo Iniciar e tamén Principiar, Comezar, Empezar e aínda máis. Temos tamén o verbo Encetar,

que indica a mesma acción, pero restrinxida: encetamos un pan, por exemplo, ou un queixo ou unha bica... ou calquera cousa

que empezamos cortando dela un anaco. Tamén pode ser usado en sentido figurado, para indicar o inicio dun labor que se se

supón enteiro e do que se van ir "tirando" partes ou anacos. En ningún caso se pode empregar este verbo para a perífrase "empezar a" (ou empezar de) ou "comenzar a". Nunca diremos

"encetou a facer" senón "empezou a facer" ou "comezou a facer" e si, en cambio, **enceta o queixo ou encetou a bola**, etc.

Atopar e encontrar tamén funcionan como sinónimos moitas veces. Cremos, porén, que hay un matiz distintivo entre ambos os dous. **Atopar** parez

indicar mais un encontro casual, non buscado; **encontrar**, en cámbio, indica máis premeditación ou consciencia: "camiñaba pola praia e atopouno de súpeto:

había moitos anos que non o via" frente a "iba ao seu encontro entolecido".

Tamén debemos ter cuidados en non confundir testa e cabeza. A testa é a parte superior e dianteira da cabeza, o que está

entre os ollos e os cabelos; a parte non debe substituír o todo e así usaremos "testa" por "frente" mais non por "cabeza". Derivado de "testa" lé precisamente o adxetivo **testalán** ou **testán**, co sentido de "terco",

"obstinado", "de cabeza dura"... **Cabeza** ten unha chea de nomes figurados ou humorísticos: cachola, cabaza, etc.

E, finalmente, lembremos que non debemos usar sistemáticamente responder por responder. **Respostar**, derivado de **resposta** especializouse para indicar a

acción de responder con malas maneiras, con maleducación. Responder é perfectamente galego e non debe ser borrada por aquel.

O CINE ANTI IMPERIALISTA (II)
(AMERICA LATINA: COLOMBIA E CUBA)

XOSE PAZ R.

Continuamos hoxe o escomenzado no derradeiro número de "A NOSA TERRA" sobre o cine antiimperialista en América Latina. Xa vimos o desenrolado na Arxentina, Bolivia e o Brasil. Trataremos agora de dúas cinematografías importantes: unha a colombiana feita baixo a represión e a miúdo no exilio; outra a cubana, única experiencia estable no continente latinoamericano, apoiada pola revolución castrista que cumpre 20 anos.

1.- COLOMBIA: RESCATAR A MEMORIA POPULAR

Os primeiros films interesantes datan do 1968: "Camilo Torres" de Diego León Giraldo, o primeiro sobre o famoso crego-guerrilleiro, "Bolívar, ¿dónde estás que no te veo", de Alberto Mejía, colaxe moi suxerente, e "Asalto", de Carlos Álvarez —o cineasta colombiano de máis sona, hoxe no exilio europeo— que recolle a invasión da cidade universitaria de Bogotá por parte do exército. Carlos Álvarez alzaríase como a gran figura do documental antiimperialista: Colombia 70 (1970), a situación, contrastes e desequilibrios político-económico-sociais do país a partir do goberno de Lleras Restrepo, as súas opcións e a visión do presente e do futuro, e "¿Qué es la democracia?" (1971) medimetraxe no que se explican as eleccións presidenciais do 1970, o fenómeno Rojas Pinilla, a historia da Democracia Representativa —serus burguesa— e o papel do pobo diante dos feitos e a historia colombiana. Posteriormente foi detido (5-7-1972) con outros, cineastas, estando máis dun ano na cadea. Pouco despois rodou "Los hijos del subdesarrollo" (1974-75), ou sexa, os fillos do sistema capitalista, os nenos que nacen cada día, as clases sociais dos nenos, etc.

A cineasta Julia Alvarez déuse a coñecer cun film xa de título mítico naquelas terras: "Un día yo pregunté" (1970)... e anos despois sobresalía Ciro Durán con "Corrales de Sinclejo" (1975) e "Gamin I" ou "Los chinches" (1976).

Con todo, ao noso entender, o grupo Marta Rodríguez e Jorge Silva, autores de notables documentais, son os máis interesantes cineastas colombianos. Entre os seus films convén destacar "Los Chircales" (1972) sobre o tema da explotación dos obreiros que fabrican ladrillos de barro nos suburbios de Bogotá; "Planas: testimonio de un etnocidio" (1973), que mostra como se continúa masacrando impúneamente aos indios que aínda quedan pra quedarse coas súas terras; "Campesinos", un film extraordinario que recolle as loitas labregas colombianas desde as décadas dos anos 20 e 30. Esta foi a película que, proxectada no teleclub de Sarreaus polo Frente Cultural da ANPG dentro da semana cultural, provocou iras do crego daquela poboación que non

"CANTATA DE CHILE" (1975-76) de Humberto Solas (A matanza de Sta. M. de Iquique).

permitía máis actos no "se" teleclub, somentes os seus... Tales eran as verdades que no film se decían. E a verdade sempre doe.

Pra rematar, non hai que esquecer a Francisco Norden, autor do longometraxe "Camilo Torres, el cura guerrillero" (1975) e do corto "Arte Tairona" (1977). Así como Carlos Mayolo e Luis Ospina, procedentes da Universidade e dos cine clubs, con "¡Oiga vea!", "Cali, la película" e "Agarrando pueblo", films do 1977-78 con gran interés dentro do documental.

2.-CUBA: I.C.A.I.C., DOCUMENTAIS, NOTICIEIROS E CINE MOVIL EN LOITA CONTRA O IMPERIALISMO.

Co triunfo do castrismo e co comenzo do proceso revolucionario hai un profundo salto cualitativo na cinematografía cubana. Está claro que o fenómeno cinematográfico en Cuba nace e desenrolase coa Revolución, que representa a culminación do proceso de formación da nación cubana durante máis de cen anos de loita pola conquista da soberanía. Precisamente cúmplase no presente ano o vinte aniversario da liberación nacional popular cubana, vinte anos de revolución e vinte anos de cine nacional-popular, e por ende anticolonial e antiimperialista. Trátase, peor suposto, da nación latinoamericana —única de momento (non sabemos o que poderá pasar con Nicaragua)— na que o desenrolo do cine antiimperialista non ten ningún problema dado que o propio estado cubano por medio do ICAIC é o que o protexe, produce e fomenta.

A lei que creou o Instituto Cubano da Arte e Industrias Cinematográficas (ICAIC) foi a primeira emitida pola Revolución no eido cultural. Decretada a só tres meses da entrada do Exército rebelde en La Habana, establecía nalgúns dos seus "por

cantos": "O cine é unha arte. O cine constitúe, debido ás súas características, un instrumento de opinión e formación da conciencia individual e colectiva, e pode contribuir a facer máis profundo e diáfano o espírito revolucionario e a soste-lo seu alento creador. (...)

O cine —como toda arte noblemente concebida— debe constituir unha chamada á conciencia e contribuir a liquidar a ignorancia, a dilucidar problemas, a formular solucións e a plantexar dramática e contemporaneamente os grandes conflitos do home e da humanidade."

Ao traveso dos derradeiros vinte anos cine e revolución foron compañeiros inseparables nas batallas contra o imperialismo e na construción da sociedade socialista. Tanto en Cuba como nas Antillas, na patria Latinoamericana que vai do Río Bravo á Patagonia, no Vietnam e incluso en Angola.

Os comenzos —había moito que aprender— son por medio do documentalismo (que no futuro vai ter proxección incluso internacional), no que destacan "Construcciones rurales", de H. Arenal; "Esta tierra es nuestra"; "Sexto aniversario" e "La vivienda", de Julio García Espinosa. Os temas das reformas agraria e urbana preocupan nun primeiro intre como se ve. No 1960 prodúcense os dous primeiros longometraxes da Revolución: "Historias de la Revolución" de Tomás Gutiérrez Alea, especie de "Asamblea xeneral do pobo cubano pra apoiar a primeira declaración de La Habana 5scontra da expulsión de Cuba da O.E.A."; e "Cuba baila" de García Espinosa. Ademais no mesmo ano fixéronse 22 cortometraxes documentais e dous de dibuxos animados.

De 1959 ao 1963 pode1os decir que o cine cubano sigue un senso neorrealista, pouco creativo, moi esquemático e ás veces inxénuo. Prevalcen os temas da guerrilla, os costumes da pequena burguesía e os problemas

labregos. Os tres cineastas destacados son Tomás Gutiérrez Alea, Julio García Espinosa, e Oscar Torres que esztudiaran cine en Roma.

O seguinte período coincide coas coproducións cos países socialistas do Este, interesante somentes porque serviu de escola e de práctica Técnica pra os novos cineastas cubanos. E dou como resultado as interesantes experiencias de Enrique Pineda Barnet con "David" e José Massip con "Guatánamo" que abren unha nova vía no cine da illa.

No 1968 celébranse os "cen anos de loita contra o colonizador español", hai unha vontade de recuperar a historia nacional e nace o que poderíamos chamar "o cine-Mambi", a experiencia nova máis orixinal, cun estilo propio alieo a influencias exteriores. Cine de acción, con aspiracións de loita armada, de revolta e insurrección, cine auténticamente anticolonial. Deste período hai que destacar os films "Lucía" de Humberto Solás e "La primera carga al machete" de Manuel Octavio Gómez, así como "Memorias del subdesarrollo" de Tomás Gutiérrez ALEA. O primeiro é un largometraxe de 160 minutos, dividido en tres partes: 1895 (engaño do colonizado cubano polo colonizador español e rebelión do primeiro) 1935 (o desengaño da revolución burguesa) e 196... (a emancipación da muller). O segundo é un maxistral relato da primeira loita de liberación cubana contra os colonialistas españoles de 1868 ao 1878. Da mesma época son os cortometraxes de dibuxos animados protagonizados por Elpidio Valdés, frente aos colonizadores españoles e "yankis".

Na década dos 79 casi se pode decir que o cine cubano chega a máxima perfección, con carácter propio e autónomo. Merecen destacarse "El brigadista" de Octavio Cortázar, "La nueva

escuela" de Jorge Fraga, "Rancheador" de Sergio Giral, "Los días del agua" —primeiro film cubano en cor— e "Ustedes tienen la palabra" de Manuel Octavio Gómez, "Giron" de Manuel Herrera, "Angola: victoria de la esperanza" de José Massip, "El hombre de Maisinicú" de Manuel Pérez Paredes, "La quinta frontera" de Pastor Vega. E por encima de todos "Cantata de Chile" de Humberto Solás, sobre a famosa matanza de Santa María de Iquique, e "La última cena" de Tomás Gutiérrez Alea, cicáis o millor film do cine cubano.

Nin que decir ten que a filmografía do cine cubano durante os vinte anos de revolución é extensísima e non pode ser recollida nista artigo. Un dos millores estudos sobre cine cubano está recollido no núm. 46 de nadal do 78 da revista Cinema 2002 (Ardemáns-64-Madrid-28). Non se debe esquecer o papel que cumpre o cine móvil do ICAIC por medio de camiões que levan o cine a todas partes. "Por primera vez" e un interesante cortometraje de Octavio Cortázar, que mostra a experiencia dunha unidade de cine-movil nunha aldea onde xamáis se proxectará cine. Deben destacarse tamén os noticieiros, o cine documental e a revista "Cine cubano" auténtico órgano ideolóxico do cine revolucionario de illa.

3.- SANTIAGO ALVAREZ: A POETICA DO DOCUMENTAL CUBANO.

Capítulo aparte merece o documentalista Santiago Alvarez co que o cine cubano alcanzou a máxima orixinalidade. Alvarez soupo utilizar a súa formación marxista pra realizar uns films de análise didácticos e desmitificadores. A forza e a eficacia dos seus documentais débense a miúdo ao rigor dunha montaxe que sabe organizar nun todo coherente elementos tan diversos como arquivos filmados, dibuxos animados, textos escritos, fotos, fixas... que sabe tamén armonizar cun rigor que permite unha denuncia precisa da estratexia do imperialismo. Dirixe o "Noticiero ICAIC latinoamericano"; entre os cortometraxes máis destacados que levou a cabo (pénsese que dirixiu máis de 60, (e todos antiimperialistas), destacaríamos: "Now" contra a discriminación racial "Hanoi, martes 13 de diciembre", excepcional sobre Vietnam, co que demostra que o cine é fundamentalmente imaxen "L.B.J.", sátira contra o presidente Johnson, "79 primaveras", homenaxe a Ho Chi Minh, "El tigre saltó y mató... pero morirá... morirá..." sobre Victor Jara, "¿Cómo, por qué y para qué se asesina a un general?" sobre o asasinato do xeneral chileno Schneider, "De América soy hijo... y a ella me debo", "Morir por la patria es vivir"; e "Mi hermano Fidel", reveladores do seu novo estilo: o cine "todo" ao servizo da revolución "toda".

AXENDA

DISCOS

Luis Eduardo Aute.— **DE PAR EN PAR**

Arxola.— 200 189—
Ese curioso poeta-pintor-músico (que por ser todo non é totalmente algo) chamado Aute, entréganos, coincidindo cun libro seu, outro novo disco na liña do tríptico anterior. Agradable sen maiores presencions.

Happy Traum.— **AMERICAN STRANGER**

CFE—Guimbarda GS—11033
Guimbarda sigue a nos dar música popular anglosaxona, neste caso do pouco cáseque autónomo de U.S.A. O disco é excelente, engade as tablaturas —pra cando pentagramas?— pra os guitarristas e é unha selección de "aires" que van dende o "blues" aos "rag".

DISCO DA SEMA

FREDERICA VON STADE.—
Cancións de Dowland, Purcell, Lizst, Debussy, Canteloube e Hall. CBS —76728. Interpretación—10. Grabación—8.

A extraordinaria mezzo danos desta volta un recital fermoso coma poucos, que engade algunha das "Cancións de Bilitis" de Debussy. Este é un disco pra degustar ao xeito de como se cata un viño ou se

proba o grau de cura dun xamón.

FESTIVAIS

FESTIVAL DE VRAN "CIDADE DE VIGO"

Día 12. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Duo Ludovica Mosca-Joan Llinares. Programa a determinar.

Día 13. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Coral Casablanca. Programa a determinar.

Día 14. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Duo de guitarra e piano Miguel Angel Murado-Blanca Lorenzo. Programa a determinar.

Día 15.— 22.30 h. Auditorio Municipal.— A. Oliver: Versos a 4; F. Cano: Trivium; T. Marco: Arcadia; Ch. Wolff: For 2, 3, 4 people; J. Peixinho: Canto da sibila; J. Villa Rojo: Nosotros Grupo LIM. Director: Jesús Villa Rojo.

Día 17. 20.30. Auditorio Municipal.— Xesús Bal y Gay: Sonata pra clarinete e piano (Estreno en Europa). J. Villa Rojo e Luis Rego.

22.30 h. Auditorio Municipal.— A. Vivaldi: "Concerto pra violoncello (Solista: J. Mañero). Mozart: "Concerto pra violín n. 3" (Solista: Vladimiro Martín). R. Groba: "Intres Boleses" e "Concerto para flauta" (Solista: Miguel de Santiago). Orquesta da Coruña. Director.— Roxelio Groba e Groba.

Día 18. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Sinfonía n. 20 de Haydn. Concerto para oboe de Cimarrosa. Sinfonietta de D. Quintas. "Tres canciones de las Rías Bajas" de Manuel García Decote. Orquesta de Cámara de Vigo. Director.— Davi Feldman.

Organiza o Festival as "Xuventudes Musicales".

CINE

"Blow Up" de Antonioni (Italiana). Cine-club Marín. No Cine Quiroga, o 20 de xulio ás 10,45 da noite.

TEATRO

"Ai, estes domingos!" de Osvaldo Dragún, polo grupo "T.E.A.R." de Viana do Castelo (Portugal). Vernes 13, sábado 14 e domingo 15, ás 10,45 da noite, na Sala Carral do Círculo Ourensán-Vigués. Rua Carral-18-baixo. Vigo.

LIBROS

"Nau enfeitizada. Claroescuros corunheses" de Xosé Devesa. Poesía Edicións do Castro. "Sada".

"Lideiras entre a paisaxe" de Víctor Vaqueiro. Colección de poesía "Mogor". Edicións Castrelos. Vigo.

RIO DE OUTONO

EMILIANO PICOUTO

Calmo baixo o ceo que xa atardece e entre cel socalcos de rubras viñas, sigue o río cara ao seu fin, o río, tal como antano.

Ornanlle as orelas humildes xuncos; trémennlle nas ondas amieiros altos, e unha ermida asómase nun outeiro toda de hedra.

Os roibés esplenden; o oriente acouga; unha folla desce dalgunha vide; sobre xuncos e auga como un ensoño pasa unha brisa.

Os meus cantos nunca os busquéi nas ruínas; vida e morte xuntas tan só me incendian. Sempre que a esta hora a ti acudo, amigo, quéimame a alma.

Cánto o home, necio, revolve os ollos inquerindo a face do seu destino: pra sabermos todo, unha follada basta longa e amente.

Tu a terra inerte en andar inicias; tu a rocha enorme depós en nada; tu, por un milagre, resomes belo mares e fontes.

Déixame que aprenda na túa escola eso de construír e destruír a un tempo; leve eu pise o mundo, xamáis cargado de ansia e de cousas.

Xa transmonta o sol, mais e máis vermello, e os racimos todos se dan ao sono e a plenaria lúa revoa branca sobre o meandro.

Ora ensancho o peito aspirando os doces cheiros da ribeira! Ora ao luar a testa ergo e régaa o luar! Ora me desvisto presto e na herba

abandono a roupa que atóu a moda ao meu corpo rosa e nas mainas ondas entro e nado cisne cantor do fluxo ledado e eterno!

ANUNCIOS DE BALDE

Desexo contactar con alguén ben disposto (e con paciencia) pra darme crases de recuperación de inglés, soio durante o vrán. Chamar ao teléfono 417292 de Vigo e preguntar por Iñaki. Deica outra. Saúdos nacionalista.

Estou a procura de lendas, cantigas, hestorias... sobor do Carballo da Portela. Agradeceíao moito e contestarei. O meu enderezo: **Sindo Xavier Cuñarro Pintos, Sala de Dirección (Correos). PALMA DE MALLORCA.**

Ando a busca os folletos "A Lonxa" e "Gándaras e Brañas", que publicou ALBE. (Ou mesmo unha fotocopia deles). Xosé Marra. Patio de Madres 15-terceiro. **SANTIAGO.**

Gustariame intercambiar adhesivos con rapaces-as de todo o Estado Español, especialmente Euskadi e Catalunya. Escribide a Xullo Fontecha, rua División Azul, terceiro. **A Coruña.**

"Troco pegatinas de partidos e organizacións revolucionarias de todas as nacións". Poñerse en contacto escribindo a M. Carmen Morón. **R/Pinceles 25. Madrid-18.**

Dou clases a nenos de preescolar e deica cuarto de EXB. Ou senón, tamén coidaría pequenos polas mañás ou polas tardes. Chámome Mari Carmen e vivo na rua das Hortas-53. **Santiago.**

CARTAS

ESTAR NA LUA

Benqueridos amigos:
Diante de todo vos quero dicir que non son do Bloque, votei Unidade Galega e agora ao ver que Unidade Galega por falha de artelamento entre os seus componentes e polo infantilismo dos seus dirixentes, que alonxados da realidade, famentos de protagonismo e cheos de dogmatismo, viranlle as costas ao pobo galego ao que falarlhes de marxismo é como falarlhes da lua; únicamente o programa do Partido Galeguista ten os pes no chan e pode chegar ao pobo si se deixan de nostalgias e de resucitar a mortos e se integran na Irmandade Galega onde colhan todolos galegos, os galeguistas e os que sin considerarnos galeguistas sentimos a Galiza dende o máis fondo do peito:

Pos hai que parti do feito de que o pobo galego refuga todo o que cheira a partido e a galeguista de ahí o esito do Bloque e da Undade Galega.

Unha forte aperta.
**XOHAN TROINHO
SEPXO**

APICULTURA

Debo dar resposta a A. Peral Rodríguez, según as afirmacións con que se refire ao meu traballo titulado "As abellas: o insecto máis axustado e obxectivo do censo Apícola de Galicia, xa que esas 60.000 colmeas..." Ese dato recollino de estadísticas do M. de Agricultura obtidas, neste caso, por unha avaliación estimada.

"En canto a ese mel que menona das abellas cubanas, atópoo de lenda, pois as abellas de Cuba foron importadas de aquí". Por certo que parece de

lenda, porén, as abellas melíponas de Cuba producen un mel alcohólico que emborracha se se toma de máis. Esas abellas teñen o aguillón atrofiado e son orixinarias de Cuba. Fan os niños no chan e chámannelles "abejas criollas" ou "de la tierra". Pertencen a un xénero distinto (melipónido) que, xunto co xénero "apis" (con catro especies) e outros xéneros, forma a familia "ápidos" dentro dos insectos himenópteros. As abellas que foron da Península máis productivas, evolucionaron dando lugar a un ecotipo que Ordetx e Espuna designaron "A. M. Caribaea", por certo, moi enxameador e agresivo.

"As acariosis, sen dúbida ningunha, deixou a Galicia sen abellas". Que eu saiba, e na miña comarca (Salceda, Tu), as mortes de abellas teñen sido por fame, xeralmente nos chuviosos meses de abril, cando teñen moita cría pra manteren e non poden sair pastorear. Mortes que, por certo, pódense evitar doadamente.

Na primavera pasada, coa anterior, seica houbo mortandade tal nas colmeas que cecais que morreran máis do 50 por 100. E esto por un exceso de chuvia ou escaseza de provisiones.

E agora coído que xa non me resta espacio pra falar da acariosis, da que os seus síntomas esternos se se confunden cos da nosemiásis (máis frecuente) e xeralmente pasan desapercibidos, e a produción da colmea é un 30 por 100 menor: xusto o que lle correspondía ao apicultor.

Por se queredes facer calquer pregunta, déixovos o meu enderezo:

XOSE SEQUEIROS SESTELO
Marqués de Valladares—65-1
Vigo

A NOSA TERRA

O QUE É A HERDANZA BIOLÓXICA

ADELA FIGUEROA PANISSE

Moito se té falado neste últimos tempos sobre dos efectos que certos axentes contaminantes poden exercer sobre os nosos futuros descendentes, sobre a posibilidade de que o home esteña neste intre a comprometer o futuro da súa especie e mesmo do fenómeno Vida na Terra, non sómente porque destrúe os recursos naturais, senón porque dun xeito consciente ou inconsciente pode estar a provocar un aumento considerable de nacementos de meniños anormais.

Hai axentes externos, pois, que non sómente nos danan a nós mesmos, senón tamén aos nosos futuros descendentes, alterando a herdanza biolóxica normal. A estes axentes chámaselles mutáxenos, porque producen mutacións (trocos) na descendencia. O home non té sensores pra dexergar esta caste de danos e entre estes axentes temos os químicos, como o mercurio (lembramos o caso da bahía de Minamanta no Xapón, donde moitos meniños naceron con malformacións conxénitas en pernas e mans e no sistema nervoso), que se bota na mar, coma refugallos dalgunhas fábricas electroquímicas (Pontevedra).

Hai outros axentes que son aínda menos perceptibles, como son as radiacións ionizantes, que se producen, entre outras fontes, pola descomposición radiactiva de certos elementos como o Uranio, Plutonio, etc. que se empregan nas centrais atómicas, con fins aparentemente pacíficos ou descaradamente agresivos, no caso das bombas atómicas.

A herdanza biolóxica é iso que fai que os fillos se parezan aos seus pais, e que as características das especies se manteñan ao longo das xeracións.

Un novo ser comeza a se formar a partir dunha célula que aporta a súa nia (óvulo) e de outra que aporta o seu pai (espermatozoide). Hoxe, os medios técnicos de que dispomos permiten saber que un espermatozoide é unha célula pequeniña formada dun corpo ou cabeza e dunha cola, que lle sirvé pra se mover e achegarse deica o óvulo. Tamén se sabe que todas as células de todos os seres vivos, animais, plantas, levan no seu núcleo un material que é o responsable da herdanza, e que se coñece por "material xenético". Este material xenético é o que forma os cromosomas, en número e forma constantes, pra cada especie viva. Así, o home té 46 en todas as células do seu corpo. Estes 46 cromosomas son iguais dous a dous, ou seña que forman 23 parellas.

As únicas células que escapan a esta xeneralidade son as células sexuais, ou seña, o óvulo e máis o espermatozoide, pois teñen so 23 cromosomas cada un, ou seña, a metade do que calquera outra célula do corpo. Así, cando un espermatozoide entra nun óvulo, os seus 23 cromosomas xúntanse cos 23 do óvulo e reconstrúen o número da especie, que por iso se chama diploide.

Tamén hai outra excepción, que é a referida aos cromosomas chamados sexuais. Esta parella de cromosomas sexuais é diferente no home da muller. Na muller está formada por 2 cromosomas iguais nomeados X, ou seña, que a nai sería XX. Mentras que no home son dous cromosomas diferentes, un nomeado X e o outro Y. Polo tanto, os cromosomas na especie humana son 44 máis XX pra unha muller e 44 máis XY pra un home.

Os óvulos levan un representante de cada par deses 44 cromosomas e un representante do par XX, polo que os cromosomas nos óvulos serán 22 máis X.

Os espermatozoides tamén levan un representante de cada par dos 44 cromosomas e un do par XY, polo tanto os seus cromosomas poden ser 22 máis X ou 22 máis Y.

Así, hai dúas clases de espermatozoides, uns que levan o cromosoma X e outros que levan o

XURXO FERNANDEZ

cromosoma Y, mentras que os óvulos son todos iguais pra os seus cromosomas.

Cando o espermatozoide entra no óvulo té cromosomas 22 máis X, e ao xuntalos cos do óvulo, a célula resultante terá 44 máis X de cromosomas (22 máis X do espermatozoide e 22 máis X do óvulo).

Esta célula, ao se desenvolver e trocarse nun feto, será unha meniña, representándose polo símbolo 44 máis XX. Mentras que se o espermatozoide que se xunta ao óvulo levan de cromosomas 22 máis Y, o resultado será un meniño (22 máis X do óvulo e 22 máis Y do espermatozoide), representándose co símbolo 44 máis XY.

Polo tanto o sexo do futuro bebé decídeo o espermatozoide do pai e non o óvulo da nai. A produción de espermatozoide teoricamente sería de 50 por 100 X e outro 50 por 100 Y. Na práctica, isto non é exactamente así, estando desprazado cara a favor dos Y, sendo dun 48 por 100 de espermatozoides que levan X, e 52 por 100 que levan Y. Aparentemente, pois, é máis probable que naza un meniño do que unha meniña. Pero a mortandade infantil (postnata) e fetal (prenatal) é maior nos meniños do que nas meniñas.

Asegún modernos estudos sábese que esta proporción vese alterada circunstancialmente por situacións especiais. Ao parecer en sociedades ben nuridas aumenta o nacemento de meniñas, mentras que nas sociedades con maior carencia e despois de guerras p.e. medra o número de nacementos de meniños. Isto ten unha explicación, e é os espermatozoides que levan o cromosoma Y son diferentes dos que levan o X na súa forma e tamaño e mesmo no seu comportamento. Os Y son máis pequenos e finos, mentras que os X son maiores e máis anchos. Por iso, os Y son máis lixeiros e chegan antes ao óvulo, pro como levan moi poucas reservas nutritivas morren axiña. Os que levan o cromosoma X son máis lentos, aínda que resisten máis tempo porque levan máis reservas nutritivas.

Por iso, despois de 2 días de copulación, os espermatozoides que aínda conservan o poder fecundante son os que levan o X, xa que os que levan o Y practicamente morreron xa ou fixérono nunha elevada proporción.

¿Pódese escoller a herdanza biolóxica? Noutras palabras, pódese escoller de antemán o sexo do futuro fillo? Sempre que seña produto dunha reprodución sexual nunca haberá garantías, pro conxugando por exemplo, estas características dos espermatozoides e as do ciclo sexual da muller podería en teoría conseguirse un bo achegamento. O óvulo despréndese do ovario sobre 14 días despois do primeiro de regra, e se non é fecundado, nun prazo de 48 horas morre e dextrenra.

Se se realiza o coito dous días antes do desprendemento do óvulo, cando caia nos conductos xenitais (trompas de Falopio) atopará os espermatozoides máis resistentes que teñen un grande probabilidade de seren portadores do X. Así que o e que o resultado té grandes posibilidades de ser unha meniña.

No caso de facer o coito o mesmo día da ovulación ou ao seguinte, os espermatozoides que con máis probabilidade chegarán a entrar primeiro serán os máis rápidos, ou seña, os Y, polo que haberá unha grande probabilidade de que naza un meniño. Todo isto contando cun ciclo da muller moi regular que normalmente é moi alterable por diferentes factores.

En calquer caso, un dos segredos da vida, a herdanza biolóxica e as posibilidades de escoller o sexo dos futuros descendentes, xa hai tempo que o albiscaron os xenetistas.

Anque, como se dixu máis enriba, cando se trata de reprodución sexual, sómente se poden falar de probabilidades e non de seguranza absoluta. Hai que facer moitos ensaios pra acadar un si de éxitos axeitado.